

Beheerplan bosplantsoen

Amsterdam Noord 2026- 2033

Onderzoek en advies:	5.1, 2, e
Projectleiding:	5.1, 2, e
Datum:	18-9-2025
Project:	B25-1359
Versie:	1

Copijn
BOOMSPECIALISTEN

Inhoud

Inleiding 4

1 Voorstudie 5

1.1 Relevantie van bosplantsoenbeheer 5

1.1.1 Doel van het beheerplan 6

1.2 Toepassingsgebied 7

1.3 Werkwijze 7

1.4 Leeswijzer 8

2 Analyse van de bestaande situatie 9

2.1 Algemene kenmerken van het areaal 9

2.1.1 Ligging binnen de Ecologische hoofdstructuur 10

2.2 Vegetatiestructuur en diversiteit 10

2.2.1 Boomsoorten 11

2.2.2 Levensfases 11

2.2.3 Bodem en bodemwater 12

2.2.4 Natuurlijke bedreigingen, ziektes en aantastingen 13

2.3 Wet- en regelgeving en beleidskader 15

2.4 Organisatie 17

3 Beheervisie 19

3.1 Doelstellingen en uitgangspunten van het beheer 19

3.1.1 Beheerkarakter 19

3.2 Functies van het bosplantsoen in Noord 19

3.3 Streefbeelden en hybride eindbeelden 22

3.3.1 Streefbeelden van typologie 22

3.3.2 Hybride streefbeelden 24

3.4 Beheerstrategie 27

3.5 Kaders voor prioritering en beheer 27

3.5.1 Beheer binnen de ESA 27

3.5.2 Criteria per functie 28

3.6 Afwegingskader maatregelen 28

3.7 Ziekte en aantasting 30

3.7.1 Essentaksterfte 30

3.7.2 Iepziekte 30

3.8 Prioriteitensysteem 31

3.8.1 Maatregelensystematiek 33

3.8.2 Programmering en uitvoeringsstrategie 34

4 Conclusie en beheer advies 35

4.1 Overzicht van maatregeltypes en omvang 35

4.1.1 Functiegericht beheer 36

4.1.2 Thema's binnen ESA-gebied 37

4.2 Urgentie verdeling 37

4.3 Samenvatting maatregelen per termijn 38

5 Jaarplan- Uitvoering, monitoring en bijsturing 39

5.1 Jaarlijkse programmering en prioritering 39
5.2 Beheermaatregelen en fasering 40
5.3 Monitoring en evaluatie 40
5.4 Bijsturing en actualisatie 41
5.5 Communicatie en participatie 41

Projectgegevens 42

Bijlage 1: Beheer maatregelentabel 43

Bijlage 2: Toelichting maatregelen 44

Bijlage 3: Datalog bosplantsoentypologie 45

Bijlage 4: Themakaart maatregelen 46

Bijlage 5: Themakaart urgentie 47

Inleiding

In opdracht van gemeente Amsterdam is door Copijn Boomspecialisten in 2025 het beheerplan opgesteld voor het bosplantsoen binnen het beheergebied Amsterdam Noord. Het beheerplan heeft betrekking op een looptijd van acht jaar, in lijn met de beleidsmatige cyclus.

Het bosplantsoen maakt onderdeel uit van de Hoofdgroenstructuur en vervult een essentiële rol binnen het stedelijk ecosysteem van Amsterdam. Het draagt bij aan het versterken van biodiversiteit, het bevorderen van klimaatadaptatie, het bieden van mogelijkheden voor recreatie en het vergroten van de leefkwaliteit voor mens en dier. De gemeente Amsterdam ziet bosplantsoenen bovendien als ecologische schakels binnen een robuust netwerk van groen, dat bijdraagt aan natuurlijke verbindingen en soortenmigratie door de stad. In lijn met de Groenvisie 2020–2050 en de Puccinimethode streeft de gemeente naar een toekomstbestendige, natuurinclusieve en veerkrachtige groene infrastructuur. Bosplantsoenbeheer vormt hierin een strategisch instrument, waarbij duurzaam behoud, ecologisch verantwoord onderhoud en actieve betrokkenheid van bewoners centraal staan.

Doelstelling en juridisch kader
Volgens de Bomenverordening Amsterdam (2014) is voor het dunnen van houtopstanden een kapvergunning vereist, tenzij deze werkzaamheden plaatsvinden op basis van een door het college vastgesteld beheerplan. Dit plan voor stadsdeel Noord maakt het mogelijk om gedurende een looptijd van acht jaar planmatig en ecologisch verantwoord onderhoud uit te voeren, inclusief dunningen, zonder dat daarvoor afzonderlijke vergunningaanvragen nodig zijn. Daarmee fungeert het beheerplan als juridisch kader voor vergunningsvrij bosplantsoenbeheer.

Het beheerplan is erop gericht om inzicht te bieden in de huidige toestand van het bosplantsoen en per beheertype een gewenst eindbeeld vast te stellen. Op basis daarvan is een gefaseerde beheerstrategie uitgewerkt, gericht op ecologisch verantwoord onderhoud, veiligheid en duurzaam behoud. Tegelijkertijd biedt het plan houvast voor de jaarlijkse uitvoeringsplannen van de beheerder en vormt het een basis voor monitoring en evaluatie gedurende de looptijd. Op deze wijze wordt achterstallig onderhoud voorkomen en wordt een kostenefficiënte, doelgerichte aanpak mogelijk gemaakt.

Onderzoeksvraag
‘*Welke beheermaatregelen zijn per vak noodzakelijk om het gewenste eindbeeld te bereiken en te behouden, rekening houdend met ecologische waarde, gebruiksdruk, veiligheid en beheerkaders van de gemeente Amsterdam?*’

Heeft u naar aanleiding van dit rapport nog vragen of opmerkingen?
U kunt contact opnemen met Copijn boomspecialisten via 030 26 44 333.

1 Voorstudie

1.1 Relevantie van bosplantsoenbeheer

Dit beheerplan beschrijft het gewenste beheer en onderhoud van het bosplantsoen in stadsdeel Amsterdam Noord. De looptijd bedraagt acht jaar. Het plan fungeert als beleidsmatig én praktisch instrument voor het stapsgewijs realiseren van een duurzaam en toekomstbestendig bosplantsoen. Centraal staat de ontwikkeling van een robuuste en gevarieerde vegetatiestructuur, die aansluit op de gemeentelijke ambities ten aanzien van biodiversiteit, klimaatadaptatie, leefkwaliteit en natuurinclusieve inrichting.

Het bosplantsoen vervult een belangrijke rol binnen het stedelijk groen van Amsterdam. Het levert diverse ecosysteemdiensten, waaronder verkoeling op warme dagen, opvang en infiltratie van regenwater, en het bieden van leefruimte voor planten en dieren. Daarnaast vormt het een waardevolle plek voor recreatie, ontmoeting en rust in de openbare ruimte. Door middel van ecologisch beheer wordt beoogd deze functies duurzaam te behouden en te versterken.

Inhoudelijk sluit het plan aan op de doelstellingen van de Groenvisie 2020–2050 en op de inrichtingsprincipes van de Puccinimethode. Binnen deze kaders wordt gestuurd op het behoud en de doorontwikkeling van structuurrijke, soortenrijke bosranden en ondergroei. Ook natuurlijke successie en beheerbare toegankelijkheid krijgen nadrukkelijk aandacht. De benadering is adaptief: er wordt ruimte geboden voor spontane ontwikkeling, maar waar nodig wordt gestuurd op kwaliteit en samenhang. Hoewel niet alle bosplantsoenen binnen het beheergebied formeel deel uitmaken van de Hoofdgroenstructuur (HGS) of de Amsterdamse Ecologische Structuur (ESA), kunnen zij, afhankelijk van hun ligging, omvang en relatie met omliggend groen, wel degelijk functioneren als ecologische verbinding, buurtgroen of landschappelijke buffer. In dit plan wordt per locatie aangesloten bij de functie zoals vastgesteld in gemeentelijk beleid en kaartmateriaal.

Figuur 1: Uitsnede uit de Groenvisie 2020,2025 pagina 23, Visiekaart. Amsterdam Noord is indicatief aangegeven met een rood kader.

Het beheerplan ondersteunt de uitvoering van beleid door richting te geven aan jaarlijkse werkplannen, het stellen van prioriteiten en het faciliteren van monitoring en evaluatie. Het biedt bovendien houvast bij de afweging tussen ingrijpen en het toelaten van natuurlijke processen, en helpt zo ad-hoc beheer en achteruitgang van ecologische of landschappelijke waarde te voorkomen. Tot slot fungeert het als communicatiemiddel richting interne afdelingen, aannemers en bewoners, met als doel gezamenlijk te bouwen aan een veerkrachtige, groene leefomgeving in Amsterdam Noord.

1.1.1 Doel van het beheerplan

Het beheerplan voor het bosplantsoen in stadsdeel Amsterdam Noord heeft als doel het creëren van de juiste randvoorwaarden voor duurzaam, ecologisch verantwoord en juridisch geborgd beheer. Daarmee wordt bijgedragen aan de instandhouding en doorontwikkeling van structuurrijke, biodiverse en toekomstbestendige bosplantsoenen, passend binnen de ambities van de gemeente zoals verwoord in de Groenvisie 2020–2050 en de uitgangspunten van de Puccinimethode.

Bosplantsoenvakken zijn kleinschalige bosstructuren die vaak grenzen aan paden, wegen of bebouwing. Zonder actief beheer kunnen deze dichtgroeien, waardoor hun ecologische waarde afneemt en de veiligheid in het geding kan komen. Door periodiek te beheren, waaronder het dunnen van bomen, wordt ruimte gecreëerd voor vitale exemplaren, neemt de lichttoetreding toe, en ontstaat een gezond groeiklimaat voor bosranden en ondergroei. Dit is essentieel voor het behouden van een stabiele vegetatiestructuur en de versterking van ecologische functies, zoals habitatvoorziening en soortenverspreiding.

Dunnen is binnen de gemeente Amsterdam in beginsel een vergunningplichtige activiteit (conform de Bomenverordening 2014), tenzij deze plaatsvindt op basis van een vastgesteld beheerplan. Dit plan is zodanig ingericht dat dunningen en overige reguliere beheermaatregelen binnen de looptijd vergunningsvrij kunnen worden uitgevoerd. Daarmee fungeert het beheerplan niet alleen als beleidsmatig en ecologisch sturingsinstrument, maar ook als juridisch kader voor doelmatig, kostenefficiënt en samenhangend onderhoud.

Concreet beoogt dit beheerplan:

- De bestaande toestand van het bosplantsoen in kaart te brengen;
- Per vak een passend eindbeeld te definiëren, gebaseerd op functie, ligging en ontwikkelingspotentie;
- Een gefaseerde beheerstrategie te formuleren, gericht op behoud, veiligheid en ecologische kwaliteit;
- Het juridisch borgen van vergunningsvrij beheer, om versnipperde besluitvorming en ad-hoc ingrepen te voorkomen;
- En het bieden van duidelijkheid aan beleidsmakers, uitvoerende partijen en bewoners over het beheerproces en de achterliggende keuzes.

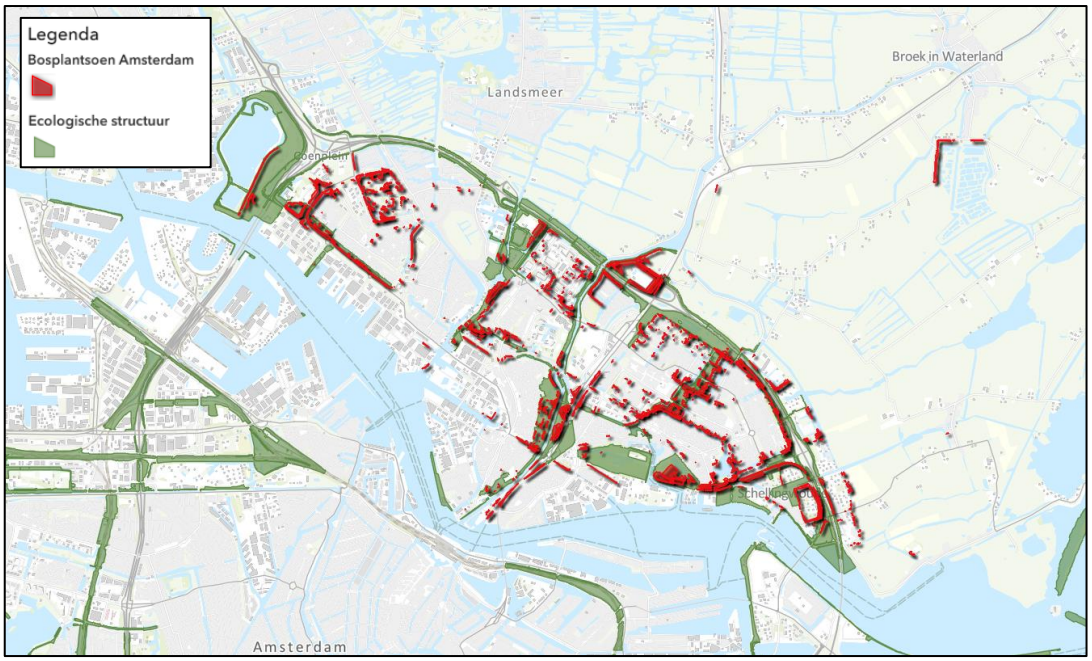
Het plan draagt zo bij aan een klimaatrobuust, natuurinclusief en toekomstgericht stedelijk groennetwerk, waarin het bosplantsoen een volwaardige ecologische en maatschappelijke functie vervult.

1.2 Toepassingsgebied

Dit beheerplan heeft betrekking op bosplantsoenvakken binnen het stadsdeel Amsterdam Noord in beheer van gemeente Amsterdam. In totaal zijn 865 bosplantsoenvakken visueel geïnspecteerd, goed voor een gezamenlijk oppervlak van 736.675 m² (ca. 7,4 hectare). Daarmee beslaat het onderzochte areaal ongeveer 1,5 % van het totale landoppervlak van het stadsdeel, dat circa 49 km² groot is (CBS, 2023).

De vakken zijn geselecteerd op basis van de gemeentelijke beheersystematiek en voldoen aan de typering “bosplantsoen” volgens de Puccinimethode. De te inspecteren vakken zijn bij opdrachtverstrekking door de gemeente Amsterdam aangeleverd. De ligging van de vakken varieert sterk: van begeleidende beplanting langs infrastructuur tot grotere bosstructuren met een autonome ecologische functie. Een deel van de vakken ligt binnen de Amsterdamse Ecologische Structuur (ESA) of vormt een schakel in de Hoofdgroenstructuur (HGS); andere vakken hebben vooral een beeldbepalende, recreatieve of bufferende functie op buurtniveau.

De geografische spreiding van de geïnventariseerde vakken is weergegeven in Figuur 2, waarin ook de overlap met de ecologische hoofdstructuur is aangeduid. Voor detailinformatie per vak, inclusief oppervlak, beheercode en beleidsstatus, wordt verwezen naar Bijlage 2- Maatregelentabel.

Figuur 2: Weergave van de geïnspecteerde bosplantsoen vakken (rood) in contrast met de ESA (groen).

1.3 Werkwijze

De visuele inspectie van de bosplantsoenvakken in Amsterdam Noord heeft plaatsgevonden in de periode van 14 maart tot en met 18 april 2025. De inspectie is uitgevoerd door twee veldinspecteurs en één coördinator, zowel te voet als per fiets, met gebruik van ArcGIS Field Maps.

De gemeente Amsterdam heeft voorafgaand aan de inspectie een shapebestand geleverd met beheervlakken uit het gemeentelijke beheersysteem. Deze vakken zijn door Copijn ingeladen in het ArcGIS, platform en vervolgens één voor één in het veld geverifieerd en geïnventariseerd. Hierbij is

uitgegaan van een visuele beoordeling per vak, op basis van een inspectiepaspoort dat Copijn heeft samengesteld in samenspraak met de opdrachtgever.

Tijdens de inspectie zijn per vak onder andere de volgende aspecten vastgelegd:

- Dominantie en diversiteit van boom, heester, en kruidlaag;
- Vegetatiestructuur en ontwikkelingsfase (van jonge aanplant tot aftakelingsfase);
- Aanwezigheid van gebreken (zoals opslag, overgroeiing door klimop, gevaarlijk dood hout, essentaksterfte);
- Toegankelijkheid en beheerstatus;
- Aanwezigheid van invasieve exoten en overige bijzonderheden.

Alle gegevens zijn digitaal vastgelegd in het veld en direct gekoppeld aan de kaartlaag, zodat een eenduidige ruimtelijke verwerking en analyse mogelijk was. De verzamelde informatie vormt de basis voor de beheerdoelstellingen en maatregelen zoals opgenomen in hoofdstuk 4 en verder uitgewerkt in de bijlagen.

1.4 Leeswijzer

Dit beheerplan is opgebouwd uit vijf inhoudelijke hoofdstukken en een aantal bijlagen. De rapportage volgt de lijn van beleidsmatige onderbouwing, gebiedsinzicht, beheerstrategie en concrete uitvoeringsvoorstellen. Elk hoofdstuk bouwt logisch voort op de voorgaande onderdelen.

Hoofdstuk 1 Inleiding
Biedt achtergrondinformatie, doelstelling en context van het beheerplan. Het toepassingsgebied, de gehanteerde werkwijze en de beleidsmatige relevantie worden hierin toegelicht.
Hoofdstuk 2 Analyse van de bestaande situatie
Geeft een samenvatting van de inspectieresultaten, inclusief structuur, samenstelling en knelpunten per bosplantsoenvak of vakgroep. Waar relevant wordt ingegaan op ecologische of ruimtelijke bijzonderheden.
Hoofdstuk 3 Beheervisie en eindbeelden
Beschrijft de gewenste ontwikkeling en toekomstvisie voor de verschillende typen bosplantsoen, op basis van ecologie, gebruikswaarde en beheerbaarheid. De hoofdstedelijke beleidskaders zijn hierin leidend.
Hoofdstuk 4 Beheermaatregelen en planning
Per vak of vaktype worden concrete maatregelen voorgesteld, voorzien van een globale uitvoeringsprioriteit. De maatregelen zijn afgestemd op de ontwikkelingsfase, beheerstatus en functie van het bosplantsoen.
Hoofdstuk 5 Jaarlijkse werkmethodiek en monitoring
Bevat een handreiking voor het jaarlijks prioriteren en uitvoeren van werkzaamheden, inclusief aandacht voor ecologische toetsmomenten, afstemming met betrokkenen en herbeoordeling van vakken in de tijd.

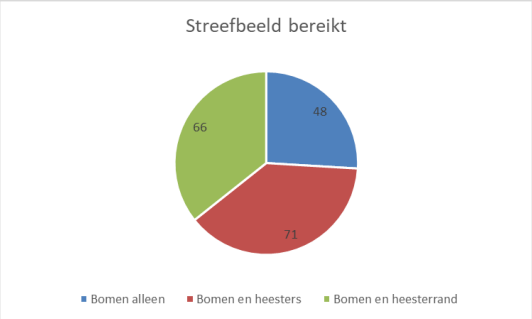
De bijlagen bevatten aanvullende informatie, waaronder een overzicht van alle geanalyseerde vakken, kaartmateriaal, het inspectiepaspoort en eventueel sortimentsadviezen of relevante beleidskaarten.

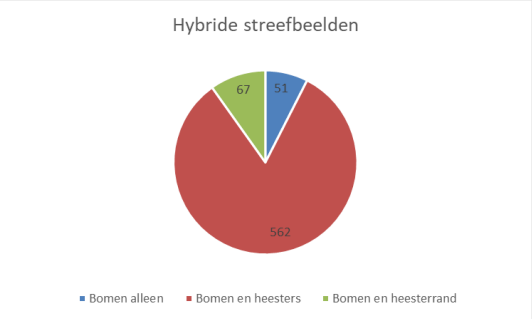
2 Analyse van de bestaande situatie

2.1 Algemene kenmerken van het areaal

Binnen het stadsdeel Amsterdam Noord zijn in totaal 916 bosplantsoenvakken visueel geïnspecteerd. Hiervan zijn 865 vakken beoordeeld op basis van streefbeeldtypologie[1], waarbij drie hoofdcategorieën zijn onderscheiden: bomen alleen, bomen en heesters, en bomen met heesterrand. De resterende 51 vakken zijn niet beoordeeld doordat de geometrie onjuist is, dit houdt in dat de vakken niet aanwezig zijn, of dat de vakken onjuist gedefinieerd zijn, dit betreft bijvoorbeeld een watergang of gazon.

Uit de gegevens blijkt dat het overgrote deel van de bosplantsoenvakken niet of slechts gedeeltelijk voldoet aan het formeel gestelde eindbeeld conform het Handboek Groen (Puccinimethodiek), zie figuur 11 binnen hoofdstuk 3. Slechts 185 (21%) vakken voldoen volledig of grotendeels aan de typologische criteria van een vastgesteld streefbeeld (figuur 3). Voor 680 (79%) vakken geldt dat zij niet binnen één van de formele streefbeeldcategorieën vallen (figuur 4).

Figuur 3 links: Grafiek laat de verdeling tussen typologieën van een reeds bereikt streefbeeld zien. Totaal 185 vakken.

Figuur 4 rechts: Grafiek laat de verdeling tussen typologieën van hybride streefbeelden zien. Totaal 680 vakken.

Hybridisatie in typologie

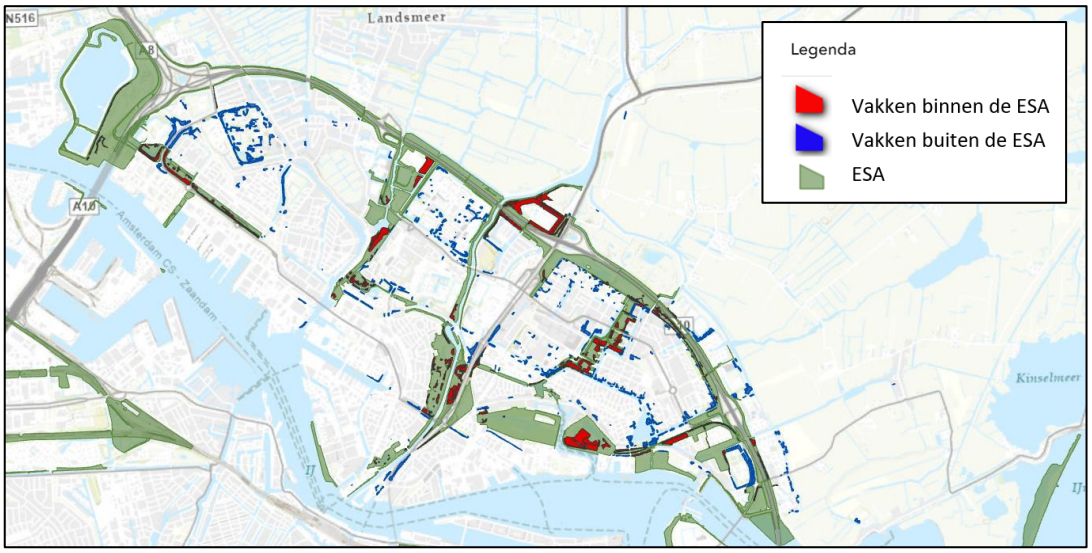
Om voor deze vakken alsnog richting te geven aan het beheer is een aanvullend afwegingskader opgesteld. Hierin zijn hybride streefbeelden toegekend, waarbij per vak op basis van boom, heester, en kruidlaag een zo passend mogelijk eindbeeld is benoemd. Deze hybride indeling is gebaseerd op haalbaarheid, beheer, locatie kenmerken en beleidsmatige wenselijkheid. Dit aspect wordt nader toegelicht in hoofdstuk 3 in paragraaf 3.3.2. In alle gevallen is het toegewezen eindbeeld reproduceerbaar en herleidbaar, met gemotiveerde afwijking in gevallen die daarvan afwijken.

Zie Bijlage 3 voor het volledige logboek van de typologie analyse en het toegepaste toekenningskader.

[1] *De indeling naar streefbeelden is gebaseerd op de ambities uit de Groenvisie van de gemeente Amsterdam (Gemeente Amsterdam, 2021), conform de Puccinimethode en het Handboek Groen. Gemeente Amsterdam. (2021). Groenvisie 2020–2050: Een leefbare stad voor mens en dier. Gemeente Amsterdam.*

2.1.1 Ligging binnen de Ecologische hoofdstructuur

Daarnaast is per vak de ligging binnen of buiten de **E**cologische **S**tructuur **A**msterdamse (ESA) bepaald. Van de 865 beoordeelde vakken liggen er 310 binnen de ESA (430.105 m^2) en 593 daarbuiten (306.884 m^2). Voor 9,7% wat betreft oppervlakte en voor 35% van het aantal vakken geldt dat deze binnen de ESA liggen in Amsterdam Noord. Deze verdeling onderstreept dat een er een beperkt gedeelte van de geïnspecteerde bosplantsoen vakken binnen de ESA vallen.

Figuur 5: Weergave van de 310 vakken binnen de ESA (rood), de 593 vakken buiten de ESA (blauw) en de ESA (groen).

2.2 Vegetatiestructuur en diversiteit

De bosplantsoenvakken in Amsterdam Noord tonen een gemengd beeld qua opbouw van de vegetatielagen. Uit de analyse blijkt het volgende:

- Boomlaag: In 217 van de vakken (25,1 %) is de bedekking van de boomlaag geschat op 80–100 %, wat wijst op een goed ontwikkelde kroonstructuur met grotendeels gesloten dekking. De grootste groep vakken (26,0 %) heeft echter een boomlaagbedekking van 40–60 %, wat duidt op een meer open structuur.
- Heesterlaag: De meeste vakken hebben een heesterlaagbedekking van 20–40 % (252 vakken; 29,1 %). Daarnaast heeft 26,7 % van de vakken een zeer lage bedekking (0–20 %). Een robuuste tussenlaag (60 % of meer) komt maar in circa 10,7 % van de vakken voor, wat wijst op een onderontwikkelde heesterstructuur in grote delen van het areaal.
- Kruidlaag: De kruidlaag is het vaakst zeer dicht (80–100 %) met 193 vakken (22,3 %). Ook een lage bedekking (0–20 %) komt relatief vaak voor (19,8 %). Een kruidlaagbedekking van 60–80 %, die vaak geassocieerd wordt met stabiele bodembedekking, is aanwezig in 16,6 % van de vakken.

Over het geheel genomen is er sprake van een onvolledige gelaagdheid in veel vakken, waarbij met name de heesterlaag beperkt ontwikkeld is. Slechts een klein deel van het areaal laat een evenwichtige opbouw zien met alle drie de lagen in goede conditie.

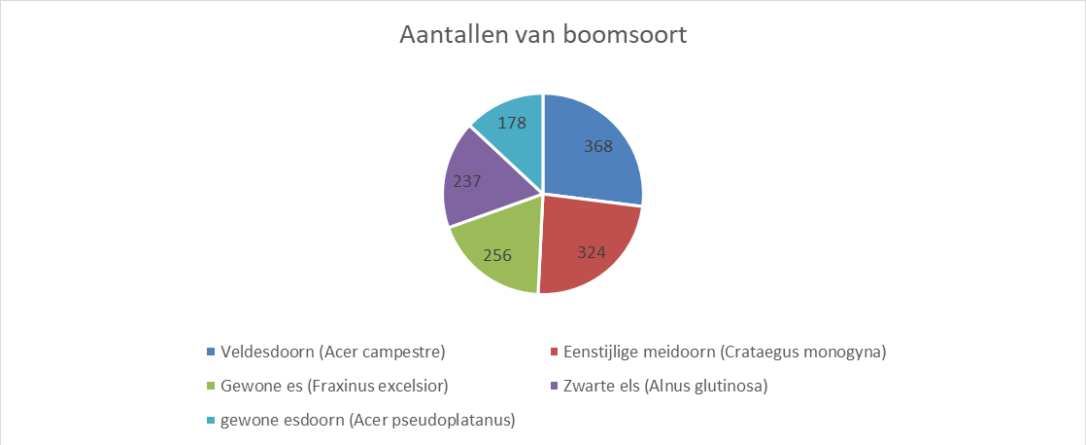
Wat betreft invasieve exoten is in 710 van de vakken (82,1 %) geen sprake van directe aanwezigheid. In 155 vakken (17,9 %) is wel invasieve begroeiing aangetroffen. Hierbij gaat het om soorten als Amerikaanse vogelkers, braam (dominant), en incidenteel Japanse duizendknoop.

2.2.1 Boomsoorten

Binnen het areaal zijn diverse boomsoorten aangetroffen, met een sterke vertegenwoordiging van inheemse en ingeburgerde soorten. De vijf meest voorkomende soorten zijn: veldesdoorn (*Acer campestre),* eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*), gevolgd door gewone es (*Fraxinus excelsior*), zwarte els (*Alnus glutinosa*) en gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*).

Boomsoort	Aantal keer aangetroffen	Kleur code
Veldesdoorn (*Acer campestre*)	368	Blauw
Eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*)	324	Rood
Gewone es (Fraxinus excelsior)	256	Groen
Zwarte els (*Alnus glutinosa*)	237	Paars
gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*)	178	Licht blauw

Tabel 1: Weergave van de vijf meest voorkomende soorten binnen de geïnspecteerde vakken in Amsterdam Noord.

Figuur 6: Weergave van de verdeling van de aangetroffen boomsoorten.

Deze soorten bepalen in hoge mate de structuur en het ecologische karakter van het bosplantsoen. Veldesdoorn en gewone esdoorn komen vaak voor in randen en opslagstructuren. Gewone es en zwarte els wijzen op vochtige tot natte condities, terwijl eenstijlige meidoorn vaker wordt aangetroffen in structuurrijke of historisch beheerde delen.

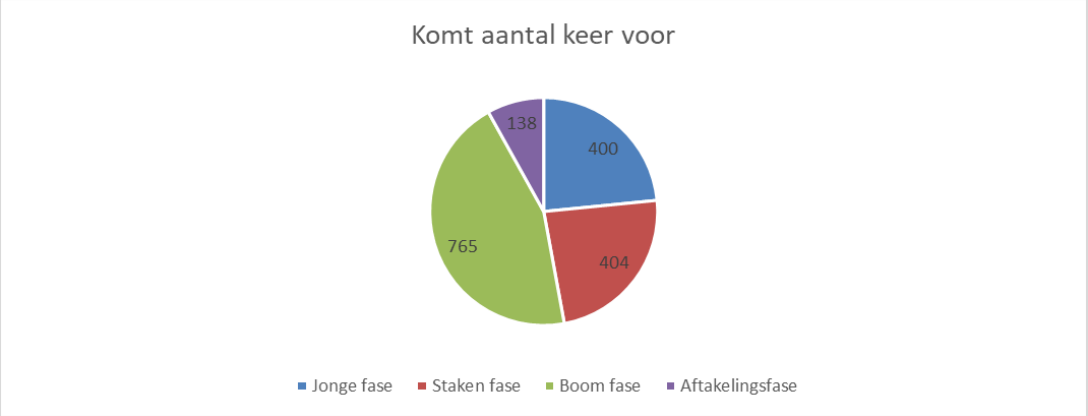
2.2.2 Levensfases

Het bosplantsoenareaal in Amsterdam Noord kent een brede spreiding over verschillende ontwikkelingsstadia. Op basis van de beoordeling van de vier levensfasen jonge fase, stakenfase, boomfase en aftakelingsfase ontstaat het volgende beeld op basis van bedekkingsgraad per klasse:

- Jonge fase: In 348 vakken (40,2 %) komt de jonge fase in lichte mate voor (0–20 % dekking). Slechts in 4 vakken (0,5 %) is sprake van een dominante jonge structuur (80–100 %).
- Stakenfase: Deze fase is breed aanwezig; 330 vakken (38,2 %) hebben een lichte bedekking (0–20 %), terwijl slechts 2 vakken (0,2 %) de hoogste klasse (80–100 %) bereiken.
- Boomfase: Dit is de meest aanwezige fase in de hogere klassen; 236 vakken (27,3 %) vallen in de klasse 80–100 %, met daarnaast 208 vakken (24,0 %) in de klasse 60–80 %.
- Aftakelingsfase: Beperkt aanwezig. 131 vakken (15,1 %) hebben een lichte mate van aftakeling (0–20 %), terwijl in slechts 1 vak (0,1 %) een hogere klasse (>40 %) wordt bereikt.

Wanneer we niet naar de bedekkingsklasse kijken, maar uitsluitend naar het voorkomen van een fase in een vak (dus elke aanwezigheid boven 0 % telt mee), ontstaat een ander beeld:

- Jonge fase komt voor in 46 % van de vakken.
- Stakenfase komt voor in 46 % van de vakken.
- Boomfase komt voor in 88 % van de vakken.
- Aftakelingsfase komt voor in 15 % van de vakken.

Figuur 7: Weergave van de verdeling van de vakken per levensfase.

Deze analyse laat zien dat, hoewel boomfase in de hogere bedekkingsklassen duidelijk dominant is, de jonge- en stakenfase qua aanwezigheid over het hele areaal minstens zo vaak of zelfs vaker voorkomen. Dit onderstreept dat het areaal zich in een dynamische ontwikkelingsfase bevindt, met veel potentie voor verdere differentiatie van structuur en natuurlijke verjonging.

2.2.3 Bodem en bodemwater

Amsterdam Noord ligt in een gebied dat grotendeels door menselijke ingrepen is gevormd, zoals inpoldering en ophogingen. De bodemopbouw bestaat uit een afwisseling van zand-, veen- en kleilagen in de bovenste meters. Deze afwisseling zorgt voor uiteenlopende groeiomstandigheden, variërend van matig tot zeer voedselrijk.

In de directe omgeving van grote infrastructuur, zoals wegen en spoorlijnen, zijn zandpakketten toegepast om zetting en verzakkingen tegen te gaan. Deze zandige ophogingen zijn relatief voedselarm en droog, waardoor daar een ander soort vegetatie en groeidynamiek optreedt dan in de omliggende veen- of kleigronden.

Naast de bodemopbouw speelt het grondwaterpeil een belangrijke rol bij de groeiplaatsomstandigheden. Hoe hoger het grondwater, hoe kleiner de doorwortelbare ruimte voor bomen en heesters. Het grondwaterbeheer in Amsterdam Noord valt onder de verantwoordelijkheid van Waterschap Amstel, Gooi en Vecht.

Over het algemeen ligt de grondwaterstand in Amsterdam oppervlakkig, vaak tussen de circa 70 en 90 cm -mv (minus maaiveld). In enkele sterk verharde of opgehoogde delen, zoals rond Buiksloterham en het NDSM-terrein, kan het grondwater lokaal dieper liggen. Op basis van deze grondwaterstand worden binnen dit beheerplan echter geen specifieke boom- of heestersoorten geselecteerd. Verschillen van enkele tientallen centimeters maken in de praktijk relatief weinig verschil voor het bewortelingspatroon. Alleen bij sterke afwijkingen, zoals een plotselinge

aanwezigheid van een leemlaag of een grondwaterstand die pas op 14 meter -mv wordt aangetroffen, zou dit effect hebben op sortimentskeuze of groeiplaatsinrichting. Dergelijke afwijkingen zijn in dit stadsdeel echter marginaal en vormen geen grondslag voor sortimentskeuzes binnen dit beheerplan.

Bodemgesteldheid
Specifieke bodemtyperingen zijn in deze dataset niet eenduidig benoemd. Wel blijkt uit de beoordeling dat op 865 vakken (nagenoeg het volledige areaal) géén bodemverbeteringsmaatregelen noodzakelijk zijn geacht. Dit suggereert dat de bodemkwaliteit overwegend toereikend is voor de huidige vegetatiestructuur. Op basis van gebiedskennis mag worden aangenomen dat het areaal grotendeels bestaat uit opgehoogde veen- en kleigronden, met plaatselijk zandopbouw of storende lagen. Dit beïnvloedt de doorwortelbaarheid, het vochtregime en daarmee de ontwikkeling van boom- en heesterlaag.

2.2.4 Natuurlijke bedreigingen, ziektes en aantastingen

Binnen het bosplantsoenareaal in Amsterdam Noord zijn diverse natuurlijke bedreigingen en aantastingen bekend die van invloed kunnen zijn op de vitaliteit en toekomstbestendigheid van de beplanting.

Ziekten en aantastingen
Van de 865 geïnspecteerde vakken bevatten 194 vakken es in de top drie van dominante boomsoorten. Essentaksterfte is echter slechts in 84 vakken waargenomen. In 30 van deze 84 vakken is es duidelijk dominant aanwezig met een aandeel tussen de 60–80%. Er zijn geen vakken waar de boomlaag volledig uit es bestaat en waar essentaksterfte aanwezig is. Binnen het stadsdeel Amsterdam Noord is een aanzienlijke mate van essen aanwezig waarbij tevens het percentage essentaksterfte sterk aanwezig is.

Tijdens de inventarisatie is er in geen enkel vak iepziekte aangetroffen. Echter blijft het risico aanwezig dat de ziekte zich in andere delen van het stadsdeel of andere stadsdelen kan voordoen, met name in iep-rijke bosplantsoenen. Noord is historisch kwetsbaar vanwege het grote aandeel iepen (individuele bomen buiten bosplantsoen) in het areaal. Het beheer van iepziekte in bosplantsoen is gericht op vroegtijdige signalering, het verwijderen van broedhaarden en het voorkomen van verdere verspreiding. Hierbij wordt gewerkt conform het Protocol Werkwijze Vellen Iepen (2024), dat onder andere voorschrijft:

- Het aanhouden van bufferzones rondom zieke iepen;
- Het zo nodig aanleggen van wortelbarrières om wortelcontact te verbreken;
- En het direct ontbasten of versnipperen van al het vrijkomende iepenhout.

Blijvende jaarlijkse alertheid is vereist, vooral na stormen waarbij dood iepenhout kan ontstaan dat als broedhaard fungeert voor de iepenspintkever.

Invasieve exoten
Binnen het bosplantsoenareaal in Amsterdam Noord zijn tijdens de veldinspecties diverse invasieve exoten aangetroffen. Hoewel het merendeel van de vakken geen directe signalen van exoten vertoonde, zijn in een aantal gevallen wel soorten geregistreerd die potentieel een bedreiging vormen voor de biodiversiteit en de beheerinspanning vergroten. De meest aangetroffen soorten zijn:

- Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*), meerdere malen vastgesteld, vooral in bosranden en jongere vakken. Deze soort kan door snelle opslag en uitbreiding de oorspronkelijke structuur van het bosplantsoen verstoren.
- Bruidsluier (*Fallopia baldschuanica*), is in talrijke vakken als invasief gemeld, vaak onder de noemer “Anders, zie vrij veld”. Deze klimplant groeit zeer agressief en kan struiken en bomen volledig overwoekeren.
- Bamboe, incidenteel aangetroffen, vaak vermoedelijk afkomstig uit aanliggende particuliere tuinen of beplantingen. Hoewel niet altijd strikt invasief, kan bamboe zich lokaal sterk uitbreiden en onderhoudsproblemen veroorzaken.
- Berenklauw (*Heracleum mantegazzianum*), enkele keren waargenomen, een soort die zowel ecologisch als qua volksgezondheid risico’s met zich meebrengt vanwege zijn brandwonden veroorzakend sap.
- Groot hoefblad (*Petasites hybridus*), sporadisch aangetroffen. Deze soort kan grote oppervlaktes beslaan en verdringt inheemse kruidlagen.
- Aziatische duizendknoop (*Fallopia japonica*), in meerdere vakken geconstateerd. Deze soort staat bekend om zijn extreem woekerende karakter en kan grote schade toebrengen aan infrastructuur en groenstructuren.

Hoewel de verspreiding van invasieve exoten in verhouding tot de totale oppervlakte van het bosplantsoenareaal beperkt is, blijft alertheid geboden. Deze soorten kunnen zich, indien onbeheerd, snel uitbreiden en leiden tot hogere onderhoudslasten en verlies aan ecologische waarde. In het beheerplan worden exoten meegenomen als aandachtspunt bij toekomstige beheerkeuzes en worden maatregelen per locatie overwogen waar nodig.

Klimaatextremen en bodemdaling

Klimaatextremen zoals langdurige droogte, hitte, of wateroverlast kunnen invloed hebben op de conditie en vitaliteit van het bosplantsoen. Dergelijke effecten zijn echter niet eenduidig visueel vast te stellen tijdens een veldinspectie en vergen bodemonderzoek, meerjarige monitoring en vaak ook lokale informatie van beheerders. De reden dat bomen in conditie achteruitgaan is bovendien afhankelijk van veel factoren tegelijk, waardoor het aanwijzen van klimaatextremen als directe oorzaak zonder aanvullend onderzoek voorbarig zou zijn.

Tot slot is bodemdaling of inklinking een risicofactor in Amsterdam, vooral in veen- of ophooggebieden. Hoewel dit verschijnsel niet in de inspectie zelf is gemeten, kan het op termijn invloed hebben op de groeiplaatsomstandigheden en daarmee op de stabiliteit en vitaliteit van het bosplantsoen.

2.3 Wet- en regelgeving en beleidskader

Het beheer van het bosplantsoen in stadsdeel Amsterdam Noord staat niet op zichzelf, maar is onderdeel van het bredere groenbeheer van de gemeente Amsterdam. Uitgangspunt hierbij is bestendig beheer, gericht op de instandhouding en duurzame ontwikkeling van het bosplantsoen. Definitieve vergroting of verkleining van het oppervlak bosplantsoen wordt niet als bestendig beheer gezien, maar als ruimtelijke ontwikkeling, waarvoor aparte procedures en toetsingen gelden die buiten dit beheerplan vallen.

Voor het beheer zijn diverse beleidskaders en wettelijke verplichtingen relevant. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste kaders en richtlijnen die richting geven aan dit beheerplan.

Lokaal beleid – Amsterdam Noord

- Er zijn geen afzonderlijke beheerplannen of werkpakketten vastgesteld die exclusief betrekking hebben op het bosplantsoen in Amsterdam Noord. Het beheer vindt plaats binnen de algemene kaders van het stedelijk beleid en de uitvoering door Stadswerken. Wel bestaan er binnen stadsdelen gebiedsgerichte beheerplannen en beheervisies. Niet in alle gevallen is echter duidelijk of deze plannen bestuurlijk zijn vastgesteld, wat hun actuele status is of binnen welke termijn zij gelden. Indien er sprake is van gebiedsgerichte of bestuurlijk vastgestelde beheerplannen of beheervisies die in strijd zijn met dit beheerplan, dan zijn deze documenten leidend;
- De Ecologische Structuur Amsterdam (ESA) loopt deels door het gebied Noord en stelt specifieke eisen aan inrichting en beheer. Binnen ESA geldt het uitgangspunt dat uitsluitend inheems plantmateriaal wordt toegepast om de ecologische samenhang en biodiversiteit te waarborgen.

Overkoepelend beleid en wetgeving – Gemeente Amsterdam

Het beheerplan voor het bosplantsoen in stadsdeel Noord sluit aan op het beleidskader van de gemeente Amsterdam, waarin op verschillende niveaus sturing wordt gegeven aan de inrichting, kwaliteit en instandhouding van het stedelijk groen. De volgende documenten zijn daarbij relevant:

• Groenvisie 2020–2050 – Een leefbare stad voor mens en dier (Gemeente Amsterdam, 2021)
  - Vormt het strategisch beleidskader voor het groen in Amsterdam.
  - Stelt het streven centraal naar een robuuste, groenblauwe infrastructuur in de stad.
  - Benadrukt het belang van biodiversiteit, ecologische samenhang en leefkwaliteit.
  - Legt nadruk op klimaatadaptatie, met aandacht voor hittestress, waterberging en ecologische veerkracht.
  - Bosplantsoenen worden hierin benoemd als essentiële schakels in het stedelijk ecosysteem.

• Plan Biodiversiteit Parken, Natuurgebieden 2025–2030 (Gemeente Amsterdam, 2025)
  - Functioneert als tactisch beleidsdocument en concretiseert de ambities uit de Groenvisie.
  - Benoemt de uitgangspunten voor ecologisch kwalitatief hoogwaardig beheer per groentype.
  - Geeft richting aan de ecologische inrichting, beheerdoelen en kwaliteitscriteria van o.a. bosplantsoen.

• Dit beheerplan bosplantsoen Amsterdam Noord
    - Vervult een operationele rol binnen dit beleidskader.
    - Vertaalt strategische en tactische doelstellingen naar concrete beheermaatregelen op vakniveau.
    - Biedt een uitvoeringsgericht kader voor planmatig en ecologisch verantwoord beheer binnen de looptijd.

Deze hiërarchische beleidsstructuur zorgt voor samenhang tussen visie, ambitie en uitvoering, en vormt de basis voor een robuuste en toekomstgerichte inrichting van het bosplantsoenareaal in Amsterdam Noord.

ESA (Ecologische Structuur Amsterdam)

- Binnen ESA geldt een verplichting tot gebruik van 100% inheems plantmateriaal.
- ESA-vakken worden beschouwd als kerngebieden voor natuurontwikkeling en ecologische verbindingen.

Wet natuurbescherming

- Het beheer wordt uitgevoerd conform de Wet natuurbescherming.
- Hierbij wordt gebruik gemaakt van de Amsterdamse Gedragscode Flora en Fauna[2] (vastgesteld 2023), waarin lokaal beleid en actuele richtlijnen voor soortbescherming in groenbeheer zijn vastgelegd.

Bomenverordening Amsterdam (2014)

- Het vaststellen van dit beheerplan door of namens het college van B&W, gemandateerd aan het Dagelijks Bestuur[3], functioneert als formele goedkeuring voor de werkzaamheden zoals in het plan opgenomen.
- Daarmee vormen de beheermaatregelen onderdeel van de reguliere onderhoudsopgave en zijn zij in beginsel vergunningvrij. Uitzondering hierop vormen de individueel geregistreerde bomen, waaronder de beschermwaardige houtopstanden, die periodiek worden geïnspecteerd in het kader van de Boomveiligheidsregistratie (BVR, vergelijkbaar met een VTA/BVC-inspectie).

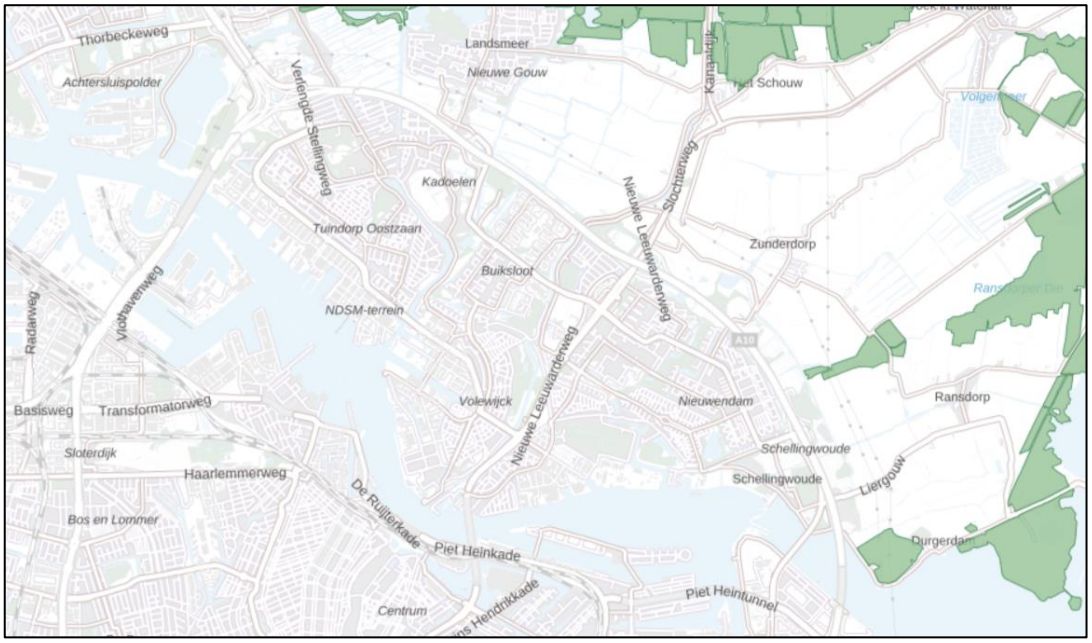
[2] Amsterdamse Gedragscode Flora en Fauna (vastgesteld 2023). Te raadplegen via: https://openresearch.amsterdam/nl/page/84515/amsterdamse-gedragscode-flora-fauna.
3 Zie Mandaatregister stadsdeel: https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR698449/1.

Handboek Groen en Puccinimethode

- Bevat richtlijnen voor de vorm, opbouw en sortimentskeuze van bosplantsoenvakken.
- Deze methodieken zijn uitgangspunt geweest voor de typologieën, eindbeelden en beheermaatregelen in dit beheerplan.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

- Voor zover van toepassing wordt rekening gehouden met het NNN, waarbij bosplantsoen kan bijdragen aan verbindingszones of bufferzones.
- Voor Amsterdam Noord geld dat er geen gebieden binnen het NNN vallen, zie figuur 8[4].

Figuur 8: Weergave van de NNN-structuur ten opzichte van het stadsdeel Noord.

Klimaatadaptatie en Omgevingswet

- De Groenvisie 2020–2050 benoemt klimaatadaptatie expliciet als leidend principe voor inrichting en beheer van groen.
- Klimaatextremen zoals droogte, piekbuien en wateroverlast worden meegenomen in afwegingen over soortenkeuze, beplantingsdichtheid en inrichting van vakken.
- De nieuwe Omgevingswet bevestigt het belang van een robuuste groenstructuur als onderdeel van een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving.

2.4 Organisatie

Onder de noemer organisatie vallen twee belangrijke onderdelen: het proces dat binnen de gemeente Amsterdam plaatsvindt onder de noemer assetmanagement en de betrokkenheid van diverse stakeholders.

[4] *https://www.atlasleefomgeving.nl/kaarten?*

Duurzame instandhouding

Binnen de gemeente Amsterdam zijn meerdere directies, samen met het stadsdeel, verantwoordelijk voor de openbare ruimte. In Amsterdam Noord voert Stadswerken in alle stadsdelen het dagelijks onderhoud uit, waaronder het bosplantsoenbeheer. Het assetmanagement en het strategisch plannen en sturen op instandhouding en vervanging is belegd bij Verkeer & Openbare Ruimte (V&OR). Het beheer is erop gericht het bosplantsoen duurzaam in stand te houden, met aandacht voor ecologie, veiligheid en een toekomstbestendige groenstructuur.

Assetmanagement

Voor een duurzame instandhouding van de openbare ruimte wordt in Amsterdam gewerkt met de principes van assetmanagement. Deze methodiek is leidend bij het plannen en uitvoeren van beheer en onderhoud. Voor goed, duurzaam beheer zijn de volgende stappen van belang:

- Areaal op orde: inzicht in omvang en kenmerken van het bosplantsoen;
- Beleid in beeld: koppeling met strategische en tactische beleidskaders;
- Inspecties ingericht: inspecties leiden tot maatregelen voor dagelijks onderhoud (door Stadswerken) of, via programmering, tot groot onderhoud of vervanging;
- Programmeren: opstellen van meerjarenplanning voor onderhoud en vervanging;
- Uitvoeren: realiseren van groot onderhoud en vervangingsopgaven.

Het beheerplan bosplantsoen ondersteunt deze methodiek en sluit hier direct op aan. Parallel hieraan vinden ecologische inspecties en monitoring plaats, onder andere in het kader van de Wet natuurbescherming en de Amsterdamse Gedragscode Flora en Fauna (2023). Deze ecologische monitoring is met name van belang in kerngebieden en ecologische verbindingszones, zodat beheermaatregelen aansluiten bij de actuele ecologische situatie en bijdragen aan een duurzame, soortenrijke bosstructuur.

Stakeholders en participatie

In stadsdeel Noord zijn op dit moment geen specifieke bewonersgroepen of belangenorganisaties actief die structureel betrokken zijn bij het bosplantsoenbeheer. Voor het opstellen van dit beheerplan wordt wel een participatietraject georganiseerd, voornamelijk gericht op het informeren van belanghebbenden over de inhoud en uitgangspunten van het beheerplan. De participatie richt zich op het delen van informatie en het ophalen van reacties, zonder dat sprake is van formele inspraak of medezeggenschap. Omdat het beheerplan primair gericht is op de instandhouding van bestaande groenstructuren en geen ruimtelijke wijzigingen inhoudt, is uitgebreide participatie niet noodzakelijk.

3 Beheervisie

3.1 Doelstellingen en uitgangspunten van het beheer

Het beheer van het bosplantsoen in Amsterdam Noord maakt onderdeel uit van het bredere groenbeheer van de gemeente Amsterdam. Alle bosplantsoenen worden 100% ecologisch beheerd, door de gecontracteerde aannemer Ecologisch Beheer.

Uitgangspunt hierbij is het realiseren van een duurzame, veilige en toekomstbestendige groenstructuur, waarin ecologische, landschappelijke, recreatieve en maatschappelijke waarden samenkomen. Het bosplantsoen draagt bij aan:

- Versterking van de stedelijke biodiversiteit;
- Klimaatadaptatie, zoals verkoeling, waterberging en veerkracht tegen klimaatextremen;
- Een aantrekkelijk en samenhangend groen stadsbeeld;
- Buffering van geluid, wind en luchtvervuiling;
- Mogelijkheden voor recreatie en beleving van natuur.

De ecologische waarde geniet binnen dit beheerplan prioriteit, maar het beheer wordt integraal afgestemd op alle overige functies en gebruikswaarden van het bosplantsoen. Dit beheerplan vormt daarmee een instrument om zowel het huidige areaal te behouden als om stapsgewijs te werken aan een robuust, toekomstbestendig bosplantsoen.

3.1.1 Beheerkarakter

Het beheer in Noord richt zich primair op de instandhouding van het volledige bosplantsoenareaal in beheer van de gemeente Amsterdam. Ook toekomstige nieuwe vakken vallen automatisch onder dit beheerplan. Waar nodig worden ontwikkelingsgerichte maatregelen toegepast om de kwaliteit en diversiteit van de bosplantsoenen verder te versterken. Hierbij wordt telkens een afweging gemaakt op basis van:

- Ecologische potentie van een vak;
- Ligging binnen ESA;
- Aanwezige functies zoals recreatie of landschappelijke waarde;
- Technische staat van de vegetatie;
- Monocultuur met betrekking tot ziekten- en aantasting;
- Beheersbaarheid en veiligheid.

3.2 Functies van het bosplantsoen in Noord

Het bosplantsoen in Amsterdam Noord vervult verschillende functies binnen het stedelijk weefsel. Deze functies zijn tijdens de inventarisatie per vak toegekend en vormen een belangrijke basis voor de verdere uitwerking van streefbeelden en beheermaatregelen in dit plan. Er is geen sprake van een vaste prioritering tussen de functies; de toekenning is een feitelijke weergave van het gebruik en de ligging van het bosplantsoen. Binnen het beheerplan worden de onderstaande functies onderscheiden.

Recreatie
Bosplantsoenvakken die gelegen zijn binnen stadsparken zijn in dit beheerplan aangemerkt als recreatie. Ook wanneer deze vakken deels een begeleidende functie hebben, is de geest van aanleg en het gebruik binnen een park leidend geweest voor de classificatie. Het gaat hierbij om groenstructuren die onderdeel uitmaken van ruimtelijke recreatieve voorzieningen of een belangrijke esthetische bijdrage leveren aan het parkbeeld.

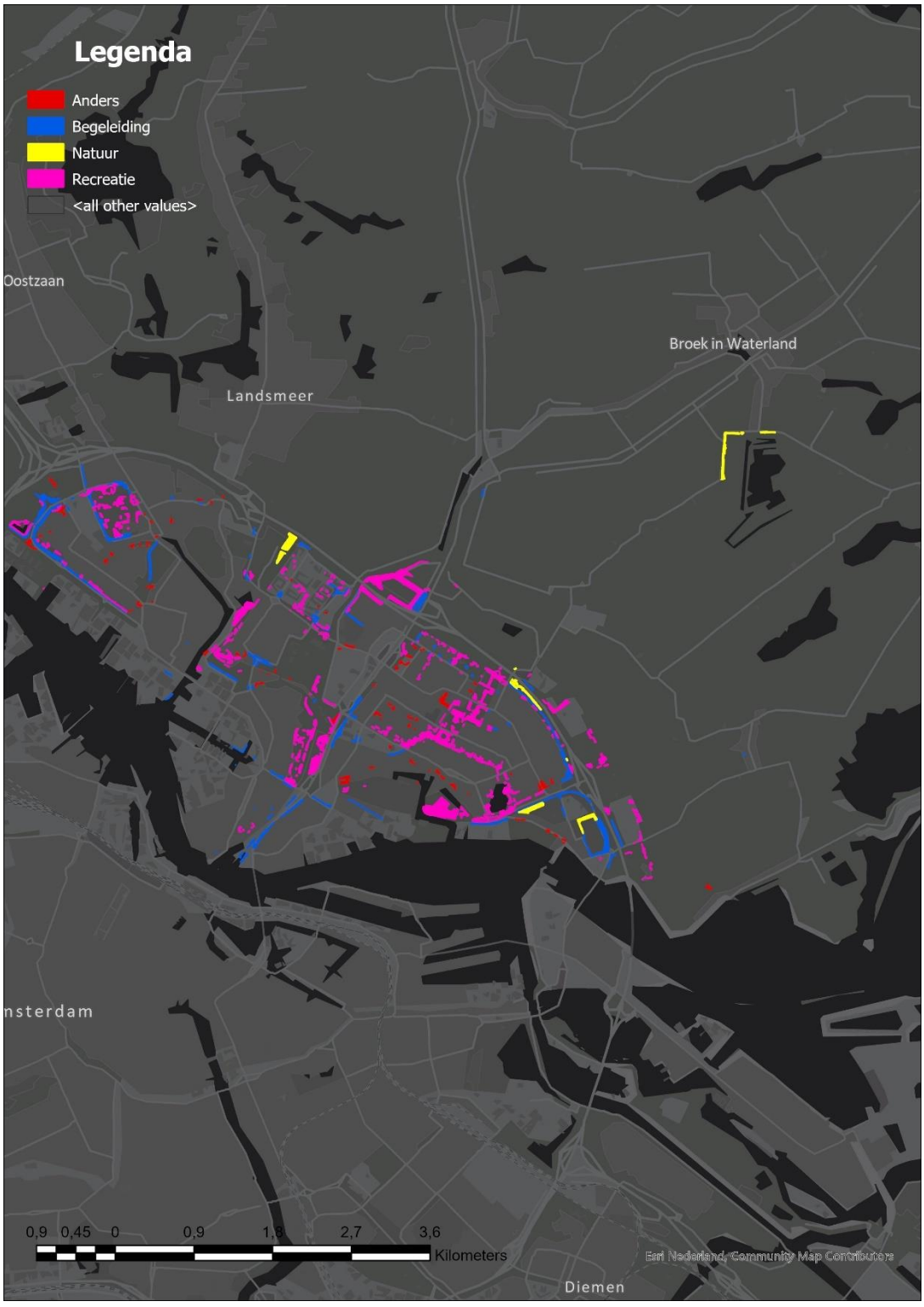
Begeleiding
Deze functie is toegekend aan vakken met een langwerpige geometrie langs wegen, watergangen of andere infrastructurele elementen. Begeleiding omvat zowel visuele begeleiding (esthetiek) als functionele aspecten zoals geluidsbuffering, oeververstersterking of verkeersgeleiding. Voorbeelden zijn taluds, groenstroken nabij afslagen en uitvoegstroken, of vakken die een duidelijke omkadering vormen van parkeervakken, busstroken of andere verkeerskundige elementen.

Natuur
De natuurfunctie is toegekend aan vakken die beperkt toegankelijk zijn en waarin het bosplantsoen een vrije uitgroei kent. Deze vakken bevinden zich vaak binnen de ESA (Ecologische Structuur Amsterdam) of binnen zones die onderdeel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Deze vakken hebben een hogere potentie voor biodiversiteit en spelen een belangrijke rol in ecologische verbindingen en de robuustheid van het stedelijk ecosysteem.

Anders
Onder “Anders” vallen vakken van stedelijk groen die geen duidelijke, eenduidige functie vertonen. Dit kan gaan om kleine, geïsoleerde groenvakken zonder specifieke ecologische, recreatieve of infrastructurele waarde, of om groenstroken waarvan de functie door ligging of gebruik moeilijk te duiden is. In veel gevallen hebben deze vakken voornamelijk een visuele waarde als onderdeel van het stedelijk straatbeeld, maar dragen ze niet substantieel bij aan ecologie of recreatie. Waar mogelijk wordt in de verdere uitwerking van dit beheerplan bepaald of voor deze vakken alsnog een meer specifieke functie of ontwikkelingsrichting kan worden vastgesteld.

Functie	Aantal vakken	Vakken binnen de ESA	Percentage van totaal (aantallen)	Oppervlakte in m²
Recreatie	556	197 (35%)	64 % is recreatie	509.042
Begeleiding	167	57 (34%)	19 % is begeleiding	115.045
Natuur	17	7 (41%)	2 % is natuur	22.827
Anders	124	38 (31%)	14 % is anders	89.426
Totaal	**865**	**299 (35%)**	**100%**	**736.340**

Tabel 2: Samenvatting van functies van de beoordeelde vakken.

Figuur 9: Weergave van de functieverdeling van het bosplantsoen in Amsterdam Noord.

3.3 Streefbeelden en hybride eindbeelden

Binnen het beheer van bosplantsoen in Amsterdam wordt gewerkt met verschillende streefbeelden. Deze geven richting aan de gewenste toekomstige ontwikkelingsvorm van het bosplantsoen, afgestemd op ecologische waarde, belevingswaarde en praktische beheeraspecten. De streefbeelden zijn gebaseerd op bestaande kaders zoals de Groenvisie Amsterdam 2020-2050, de Puccinimethode en het Handboek Groen, en sluiten aan bij lokale uitgangspunten en waarnemingen uit het veld. Onderstaand volgt een overzicht van de streefbeelden.

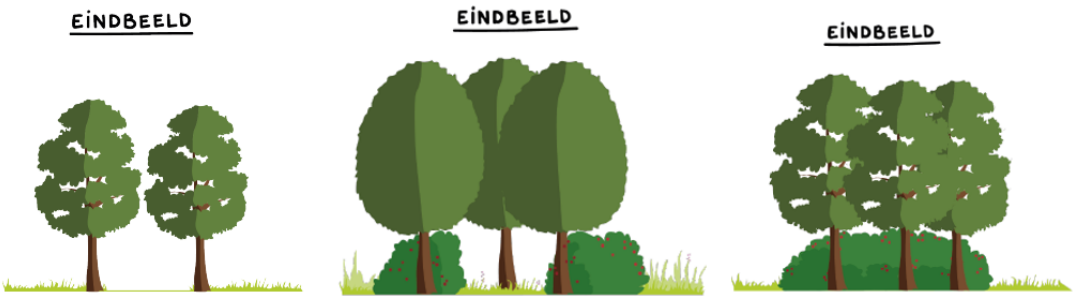
3.3.1 Streefbeelden van typologie

De streefbeelden voor het bosplantsoen in Amsterdam Noord zijn gebaseerd op de typologieën uit het Handboek Groen en de Puccinimethode. Deze typologieën geven richting aan de gewenste opbouw en vegetatiestructuur van bosplantsoenvakken en vormen een belangrijk uitgangspunt voor beheer en toekomstige inrichting.

Ze beschrijven per type hoe de boom- en ondergroeilaag zijn opgebouwd, welke soorten geschikt zijn, en welke ecologische waarden ermee gepaard gaan. Dit ondersteunt het maken van keuzes in onderhoud, aanplant en eventuele omvorming, afgestemd op lokale omstandigheden en functies zoals ecologie, recreatie en esthetiek.

Het Handboek Groen onderscheidt vier hoofdtypologieën: bomen alleen, bomen met heesterrand, bomen en heesters en hakhout. Het streefbeeld hakhout blijft in dit beheerplan buiten beschouwing, omdat deze beheervorm in Amsterdam Noord niet voorkomt.

Tabel 3 geeft een overzicht van de belangrijkste kenmerken per streefbeeld, gebaseerd op de kaders uit het Handboek Groen en de Puccinimethode, en aangevuld met lokale inzichten en veldwaarnemingen. Onderstaand figuur betreft een uitsnede uit de Handboekgroen, de Puccinimethode ter behoeve van het illustreren van de drie streefbeelden.

Figuur 10: Uitsnede uit Puccinimethode Handboek Groen paragraaf 6.1.2 eindbeelden bosplantsoen. Links het eindbeeld voor 'bomen alleen', midden het eindbeeld voor 'bomen met heesterrand' en rechts het eindbeeld voor 'bomen en heesters'.

Bomen alleen	
Algemeen	Dit streefbeeld bestaat primair uit een opgaande boomlaag, met minimaal of geen ondergroei.
	Geschikt voor locaties met een recreatieve functie of waar sociale veiligheid en overzichtelijkheid van belang zijn.
Structuur	Dominantie van bomen (>70% kroonbedekking).
	Onderlaag (heesters, kruiden) maximaal 20% bedekking.
	Geschikte boomsoorten: Quercus robur, Betula pendula, Acer pseudoplatanus, afhankelijk van standplaats en stedelijke context (Puccinimethode, Handboek Groen).
Ecologie	Lage biodiversiteitswaarde vergeleken met structuurrijkere typen.
	Mogelijk geschikt als vleermuisroute of voor standvogelsoorten, maar weinig schuilgelegenheid voor fauna in de onderlaag.
Bomen met heesterrand	
Algemeen	Bomen gecombineerd met een brede, gesloten rand van heesters langs paden, watergangen of perceelsgrenzen.
	Visueel wordt de opgaande boomstructuur versterkt, terwijl de randen een ecologische en landschappelijke functie vervullen.
Structuur	Bomen domineren (>50% kroonbedekking).
	Heesterrand 2-5 m breed, met soorten zoals Corylus avellana, Cornus sanguinea, Prunus spinosa.
Ecologie	Binnen heesterrand kan variatie worden aangebracht met bloeiende soorten voor ecologische meerwaarde (bijv. Crataegus monogyna).
	Hogere ecologische waarde dankzij schuil- en nestmogelijkheden voor vogels, kleine zoogdieren en insecten.
	Beplanting dient bij voorkeur inheems en ecologisch waardevol te zijn, conform Handboek Groen en Puccinimethode.
Bomen en heesters	
Algemeen	Volledig gemengde opbouw met zowel bomen als heesterlaag door het hele vak.
	Geschikt voor vakken waar de natuurwaarde en biodiversiteit centraal staan.
Structuur	Bomen 30-60% kroonbedekking.
	Heesters verspreid door het gehele vak, geen uniforme randstructuur.
	Typische soorten: Salix caprea, Viburnum opulus, Sambucus nigra, gecombineerd met boomsoorten passend bij de bodem (bijv. Alnus glutinosa op vochtige gronden).
Ecologie	Hoogste biodiversiteitswaarde van alle streefbeelden.
	Geschikt habitat voor broedvogels, zoogdieren, insecten en schuilgelegenheid.
	Past binnen uitgangspunten van ecologisch beheer en vergroting biodiversiteit uit de Groenvisie 2020-2050.

Tabel 3: Overzicht van aanwezige streefbeelden vanuit het Handboek Groen en de Puccinimethodiek.

3.3.2 Hybride streefbeelden

Zoals beschreven in hoofdstuk 2 voldoet een aanzienlijk deel van de bosplantsoenvakken in Amsterdam Noord niet volledig aan één van de formele typologische streefbeelden zoals vastgelegd in het Handboek Groen (Puccinimethode). Dit geldt voor circa 73% van de beoordeelde vakken slechts 185 (21%) vakken voldoet hier wel aan. De redenen hiervoor zijn divers, variërend van afwijkingen in opbouw en structuur tot verschillen in lokale omstandigheden, zoals ligging, toegankelijkheid en beheerhistorie.

Om desondanks richting te geven aan het beheer is voor deze vakken een hybride streefbeeld toegekend. Een hybride streefbeeld is een maatwerkbenadering waarbij is gekeken naar de feitelijke vegetatiestructuur van de boomlaag, heesterlaag en kruidlaag in combinatie met beleidskaders, beheerdoelstellingen en haalbaarheid. In situaties waarin een vak niet eenduidig binnen een formele typologie past, is het meest nabij gelegen streefbeeld gekozen als uitgangspunt. Eventuele afwijkingen daarop zijn onderbouwd en gedocumenteerd in het toegepaste afwegingskader. Het vierde formele streefbeeld, hakhout, is daarbij buiten beschouwing gelaten, omdat deze structuurvorm in stadsdeel Noord niet voorkomt. De belangrijkste redenen om voor een hybride streefbeeld te kiezen zijn:

Beheerhistorie en bestaande structuur
Veel vakken hebben zich in de loop der jaren organisch ontwikkeld door achterstallig onderhoud, spontane vestiging van soorten en lokale ingrepen. Hierdoor ontbreekt vaak een uniforme heesterlaag of is de kruidlaag dominant aanwezig. Een rigoureuze omvorming naar een formele typologie zou onevenredig ingrijpend of ecologisch nadelig zijn.

Lokale omstandigheden en haalbaarheid
Ligging langs infrastructuur, beperkte breedte van het vak, of intensieve recreatieve functies maken het niet altijd wenselijk of haalbaar om een volwaardig formeel streefbeeld toe te passen. Het hybride eindbeeld sluit aan bij wat ruimtelijk en beheertechnisch realistisch is.

Beleid en ecologische ambitie
De Puccinimethode en de Groenvisie 2020-2050 sturen op biodiversiteit, ecologische verbindingen en toekomstbestendig beheer. Met een hybride streefbeeld kan binnen deze kaders een maatwerkoplossing worden geboden, waarbij de meest ecologisch waardevolle elementen behouden blijven en beheer en omvorming doelgericht kunnen plaatsvinden.

Door deze aanpak wordt:

- Versnippering en achteruitgang van ecologische waarden voorkomen;
- Beheerprioritering vereenvoudigd doordat elk vak een concreet, toekomstgericht eindbeeld heeft;
- Afstemming met beleid geborgd, ondanks afwijking van de formele typologieën.

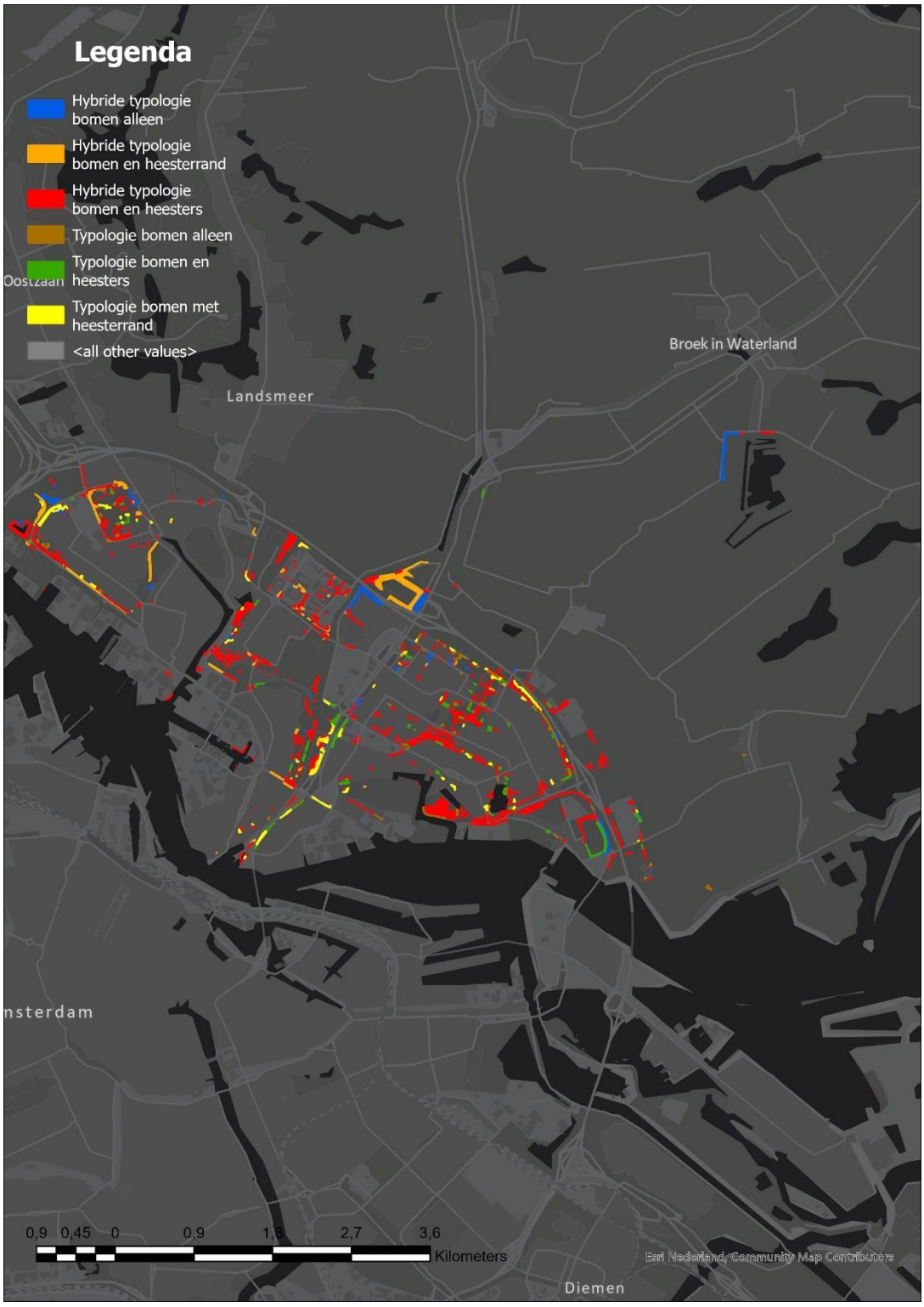
Het toegepaste afwegingskader (zie Bijlage 3) laat per vak zien hoe de keuze voor het hybride streefbeeld tot stand is gekomen en hoe dit bijdraagt aan een realistisch en uitvoerbaar beheer op lange termijn.

Met het benoemen van hybride streefbeelden wordt invulling gegeven aan de ambitie om ook voor niet-typologische vakken een toekomstgericht en ecologisch verantwoord beheer toe te passen. Dit vormt de basis voor het prioriteren van maatregelen en het opstellen van concrete beheerscenario's in de volgende hoofdstukken.

In onderstaande tabel zijn de hoofdlijnen van de toegepaste hybride streefbeelden samengevat.

Hybride streefbeeld	Omschrijving structuur en ecologische kenmerken	Afwijking t.o.v. formeel streefbeeld	Toepassingscriteria
Hybride bomen + kruidlaag	Dominantie van boomlaag en een sterk ontwikkelde kruidlaag, maar zonder volwaardige heesterlaag. Vaak soortenrijke kruidlaag, soms ruderaal karakter.	Ontbreken heesterlaag wijkt af van formeel streefbeeld.	Overgangen in stedelijk gebied, lage beheervraag, hoge biodiversiteit.
Hybride bomen + open structuur	Boomlaag aanwezig met slechts sporadische heesters en vrijwel kale bodem of gras. Beperkte ecologische waarde, maar visueel transparant.	Zowel heester- als kruidlaag ontbreken of zijn minder ontwikkeld.	Langs infrastructuur, geluidswallen, plekken met ruimtegebrek.
Hybride bomen + heesterfragmenten	Boomlaag met onregelmatig verdeelde heestergroepen, niet volvlak en vaak wisselend in hoogte. Biodiversiteit kan lokaal hoog zijn, maar mist doorgaans doorlopende structuur.	Geen uniforme heesterlaag zoals vereist in formeel streefbeeld.	Taluds, brede begeleidende groenstroken, stedelijke groenvakken.
Hybride bomen + gras/kruidmengsels	Boomlaag aanwezig, met ondergroei van ingezaaide gras- of bloemrijke mengsels, soms i.p.v. heesterlaag. Vaak hoog aandeel bloeiende soorten, aantrekkelijk voor insecten.	Beheer verschilt sterk van regulier bosplantsoenbeheer.	Parkachtige zones, ecologische verbindingen, participatieprojecten.

Tabel 4: Overzicht van aanwezige hybride streefbeelden op basis van de data analyse.

Legenda
Hybride typologie bomen alleen
Hybride typologie bomen en heesterrand
Hybride typologie bomen en heesters
Typologie bomen alleen
Typologie bomen en heesters
Typologie bomen met heesterrand
<all other values>
Landsmeer
Broek in Waterland
Diemen
0,9 0,45 0 0,9 1,8 2,7 3,6
Kilometers
Esri Nederland, Community Map Contributors

3.4 Beheerstrategie

Het beheer van het bosplantsoen in Amsterdam Noord is een afweging tussen verschillende belangen en kaders. Enerzijds sturen de functies van de vakken (recreatie, begeleiding, natuur, anders) het gewenste gebruik en beeld. Anderzijds vormen de streefbeelden en hybride streefbeelden het technische richtpunt voor de gewenste vegetatiestructuur, soortensamenstelling en ecologische kwaliteit.

Overkoepelend op deze beide lagen ligt de Ecologische Structuur Amsterdam (ESA). Voor vakken binnen ESA gelden specifieke eisen ten aanzien van ecologische waarden, zoals het gebruik van inheemse soorten en ecologisch beheer.

Het uitgangspunt voor het beheer is dat de functie leidend is, maar dat waar mogelijk vanuit beheer wordt gestuurd om vakken dichter bij de (hybride) streefbeelden te brengen. Dit gebeurt binnen de randvoorwaarden die de ESA stelt. Zo ontstaat een beheerstrategie die rekening houdt met:

- De huidige kwaliteit en structuur van het bosplantsoen;
- De functionele eisen die de stad stelt (gebruik, esthetiek, veiligheid);
- Ecologische waarden en verplichtingen;
- De praktische uitvoerbaarheid en prioritering van maatregelen.

In dit hoofdstuk wordt de beheerstrategie uitgewerkt. Daarbij worden de verschillende functies gekoppeld aan passende beheerrichtlijnen. Tevens wordt besproken hoe in vakken met een hybride streefbeeld keuzes gemaakt worden om, waar mogelijk, richting een formeel streefbeeld toe te groeien. ESA-gebieden vormen hierbij een extra laag die specifieke maatregelen en restricties met zich meebrengt.

Deze beheerstrategie vormt daarmee de brug tussen analyse en uitvoering.

3.5 Kaders voor prioritering en beheer

Het beheer van het bosplantsoen in Amsterdam Noord is afgestemd op drie samenhangende kaders: de functies van de vakken, de (hybride) streefbeelden en het overkoepelende beleid van de Ecologische Structuur Amsterdam (ESA). Deze integrale benadering biedt richting voor zowel de dagelijkse praktijk als de langetermijnontwikkeling van het areaal.

3.5.1 Beheer binnen de ESA

Binnen de ESA gelden aanvullende eisen voor soortenkeuze, structuur en verstoring. Dit beleid fungeert als ecologische onderlegger voor het gehele beheer.

Inheems sortiment

Binnen ESA-gebieden mag uitsluitend inheems plantmateriaal worden toegepast. Dit betreft soorten die regionaal van nature voorkomen en bij voorkeur autochtoon zijn. Deze eis geldt voor alle vegetatietypen, waaronder bomen, heesters, kruiden, bollen en stinzenflora. De soortkeuze moet bovendien passen bij de natuurlijke omstandigheden van de locatie, zoals bodemtype, hydrologie en windbelasting.

Verbondenheid van structuur
ESA-vakken functioneren als schakels in het ecologisch netwerk van de stad. Beheermaatregelen dragen daarom bij aan de versterking van verbindingen tussen leefgebieden en aan het verhogen van ecologische waarden.

Beperking van verstoring
Ingrepen met bodembelasting of ecologische impact (zoals zware machines of grootschalige afgraving) worden vermeden of gefaseerd uitgevoerd. Werkzaamheden worden zoveel mogelijk buiten het broedseizoen gepland.

Het ESA-kader heeft consequenties voor het tempo en de aard van maatregelen. Dit maakt dat de uitvoering soms vertraagd of aangepast moet worden ten opzichte van vakken buiten ESA-gebied.

3.5.2 Criteria per functie

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste criteria per functie weergegeven die richtinggevend zijn voor het beheer en de ontwikkeling van de bosplantsoenvakken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in structuur, soortendiversiteit en prioriteitsvoorkeur.

Functie	Structuur eisen	Diversiteit	Prioriteitsvoorkeur
Recreatie	Semi-open, deels heesters, veilig, typologische voorkeur voor bomen met heesters, heesterrand of bomen alleen	Hoge potentie	Middel
Begeleiding	Strakke vormen, langwerpige geometrie, zichtlijnen, typologische voorkeur voor ‘bomen alleen’	Lager tot gemiddeld	Hoog
Natuur	Dichte lagen, alle typologieën mogelijk	Hoog	Laag
Anders	Wisselend*	Wisselend*	Wisselend*

Tabel 5: Weergave van de criteria per functieprofiel. ***(* Wisselend in relatie tot locatie en ligging binnen de ESA)***

3.6 Afwegingskader maatregelen

Om de beheermaatregelen effectief en realistisch te kunnen uitvoeren, is een afwegingskader opgesteld waarin per vak de meest passende maatregel(en) zijn geselecteerd, met een passende uitvoeringshorizon. De toekenning van prioriteit en maatregel is gebaseerd op een combinatie van vijf inhoudelijke beoordelingscriteria.

Levensfaseopbouw (dunning jong/stakenfase)
Vakken met een sterke oververtegenwoordiging van jonge bomen of staken (zonder overgangen naar boomfase) zijn beoordeeld als prioriteit “gemiddeld” (2–4 jaar). Bij aanwezigheid van een begeleidende functie wordt deze opgewaardeerd naar “kortere termijn”, omwille van verkeersveiligheid, zichtlijnen en ruimtelijke werking.

Functionele waarde van het vak
De functie van het vak bepaalt de beheerbehoefte. Begeleiding vraagt eerder om structuuringrepen, natuur vraagt om terughoudend beheer. Functionele maatregelen zijn doorgaans gemiddeld geprioriteerd.

Soortensamenstelling en diversiteit

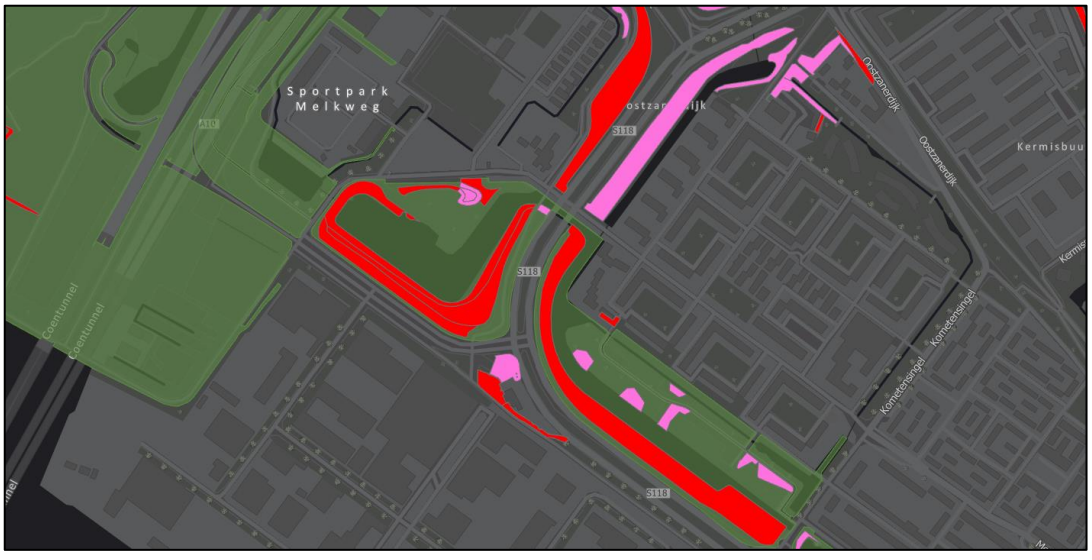
Wanneer het sortiment weinig soorten bevat, of overwegend uit één soort bestaat (monocultuur), is een maatregel geformuleerd ter bevordering van soortendiversiteit. Deze is doorgaans als lange of zeer lange termijn geclassificeerd, gezien de minder acute aard.

Figuur 11: Impressie van de vakken nabij Molenwijk met groene vakken met voldoende diversiteit (< 5 soorten) en in het blauw vakken met onvoldoende diversiteit.

Afwijking t.o.v. ESA-doelen (inheemsheid)

In ESA-vakken is per vak gekeken naar de verhouding inheems-uitheems sortiment. Bij vakken die niet voldoen aan het uitgangspunt “uitsluitend inheems sortiment”, is een maatregel opgenomen die stapsgewijs sturing geeft richting het gewenste sortiment. Deze zijn doorgaans als lage prioriteit geclassificeerd, gezien de lange termijn van soortvervanging.

Figuur 12: Impressie van vakken binnen de ESA (groen) nabij de S118 met uitheems materiaal (rood) en vakken binnen de ESA met enkel inheems materiaal (roze). Ook vakken buiten de ESA zijn roze gekleurd omdat deze niet hoeven voldoen aan de standaard binnen de ESA.

3.7 Ziekte en aantasting

Binnen de bosplantsoenen van Amsterdam zijn essentaksterfte en iepziekte relevante aantastingen.

3.7.1 Essentaksterfte

Veroorzaakt door het Vals essenvlieskelkje (*Hymenoscyphus fraxineus*). Uit een onderzoek uitgevoerd in de periode 2015–2020 blijkt dat de ziekte zich met name manifesteert in bosplantsoenen, omdat de vochtige en beschaduwde omstandigheden een gunstig leefklimaat vormen voor de schimmel.

De ziekte lijkt zich de laatste jaren te stabiliseren: er ontstaan minder nieuwe uitbraken, maar de gevolgen blijven lokaal merkbaar. Binnen het beheer wordt daarom per vak een afweging gemaakt op basis van de functie:

- Begeleiding- verwijderen van aangetaste essen om ruimte te geven aan vitale bomen en de veiligheid te waarborgen;
- Natuur- zoveel mogelijk behouden van essen, inclusief staand dood hout, ten behoeve van biodiversiteit;
- Recreatie- selectief verwijderen van zwaar aangetaste of instabiele exemplaren om risico's voor bezoekers te voorkomen.

Het beheeradvies luidt om essen zoveel mogelijk te behouden, waarbij licht tot matig aangetaste bomen doorgaans kunnen blijven staan. Sterk aangetaste of onveilige bomen worden alleen verwijderd of eventueel geknot indien dit nodig is vanuit veiligheidsoverwegingen. Deze aanpak ondersteunt het streven naar een ecologisch waardevol en toekomstbestendig bosplantsoen, terwijl onnodig verlies van es wordt voorkomen.

3.7.2 Iepziekte

Iepziekte (*Ophiostoma novo-ulmi*) is een structureel aandachtspunt binnen de Amsterdamse bosplantsoenen. De ziekte wordt verspreid door de iepenspintkever en via wortelcontact tussen bomen. Tijdens de inventarisatie is er in Amsterdam Noord geen iepziekte aangetroffen. Hoewel er geen iepziekte is aangetroffen, vormt het grote aandeel iepen in sommige vakken een blijvende kwetsbaarheid.

Het beheer is erop gericht om broedhaarden zo snel mogelijk te signaleren en te verwijderen, zoals recent afgestorven iepen en achtergebleven tak- of stamhout na stormen of snoei. Dit is noodzakelijk om te voorkomen dat de iepenspintkever zich kan ontwikkelen en de ziekte zich verspreidt.

Voor de uitvoering van maatregelen tegen iepziekte is het Protocol Werkwijze vellen iepen (2024) volledig leidend. Alle werkzaamheden in het kader van preventie of bestrijding van iepziekte worden uitgevoerd conform dit protocol. De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- Bufferzones rond aangetaste bomen: rond een zieke iep wordt een buffer van circa 10 meter gehanteerd. Vatbare iepen binnen deze zone kunnen preventief worden verwijderd om verspreiding via wortelcontact te voorkomen. Indien lichte aantasting zichtbaar is in nabije bomen, wordt de buffer uitgebreid met nog eens 10 meter.
- Snelle verwijdering van broedhaarden: zieke en recent afgestorven iepen worden binnen 10 werkdagen verwijderd en verwerkt, conform de APV.

- Hygiënisch werken: al het verwijderde iepenhout wordt direct ontbast of versnipperd, stobben worden onder maaiveld afgewerkt, en gereedschap wordt ontvet en ontsmet om verspreiding te voorkomen.
- Ecologische borging: werkzaamheden worden afgestemd op de Amsterdamse Gedragscode Flora en Fauna (2023) en de generieke ontheffing voor de iepenpage (2023–2028).

Door deze aanpak wordt de vitaliteit van de stedelijke iepenpopulatie behouden, terwijl de risico's op verspreiding van iepziekte zoveel mogelijk worden beperkt. In bosplantsoenvakken betekent dit dat selectief en preventief ingrijpen onderdeel is van het reguliere beheer, met volledige naleving van het protocol.

3.8 Prioriteitensysteem

De prioritering van beheermaatregelen is opgebouwd uit een combinatie van functionele eisen, streefbeelden, leeftijdsopbouw van het bosplantsoen en ecologische randvoorwaarden zoals het ESA-kader. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in vijf urgentieniveaus.

De urgentie wordt primair bepaald door de mate waarin dunning noodzakelijk is om een evenwichtige leeftijdsopbouw te realiseren, met een gezonde verhouding tussen jonge fase, stakenfase en boomfase. Vakken met een begeleidende functie krijgen hierbij een hogere prioriteit vanwege hun zicht- en veiligheidsfunctie.

Maatregelen vanuit functie of typologie vallen doorgaans in een gemiddelde prioriteit. Ecologische verbetermaatregelen, zoals het verhogen van soortendiversiteit of het vervangen van uitheemse soorten door inheemse, zijn essentieel voor de ecologische kwaliteit van het bosplantsoen. De uitvoering hiervan gebeurt vaak opportunistisch of adaptief: maatregelen worden toegepast op het moment dat dit ecologisch of praktisch passend is, bijvoorbeeld bij dunning of vervanging van zieke of instabiele bomen. Op deze manier wordt de ecologische kwaliteit van het bosplantsoen structureel en stapsgewijs versterkt, zonder dat dit ten koste gaat van efficiënt beheer.

Vakken met dominante es (*Fraxinus excelsior*) waarin essentaksterfte (ETS) is vastgesteld, vormen een bijzondere categorie binnen de prioritering. Deze worden beoordeeld conform de uitgangspunten die zijn beschreven in paragraaf 3.7.1. Daarbij geldt dat behoud van es waar mogelijk wordt nagestreefd, met selectieve verwijdering van zwaar aangetaste of onveilige exemplaren. De urgentie van deze maatregelen wordt doorgaans als gemiddeld ingeschaald, omdat de ingrepen vooral vormend en risico gestuurd zijn.

In tabel 6 worden de diverse urgentieniveaus samengevat.

Urgentie	Termijn	Uitvoeringsjaar	Toepassing
Zeer korte termijn	< 1 jaar	2025-2026	Dunning noodzakelijk om overmaat aan staken of jonge bomen om te buigen naar boomfase. Vooral bij vakken met begeleidende functie om visuele of verkeerskundige redenen.
Korte termijn	< 2 jaar	2025-2027	Noodzakelijke correcties op kortere termijn, bijvoorbeeld bij visuele gebreken of acute beheerproblemen.
Gemiddelde termijn	2-4 jaar	2027-2029	Maatregelen voortvloeiend uit functie of typologie. Deze maatregelen zijn belangrijk, maar minder urgent dan dunning t.b.v. leeftijdsstructuur. Omvorming in het kader van boomziekte (ETS) is tevens gekoppeld aan een gemiddelde termijn vanwege het omvormingskader.
Lange termijn	4-5 jaar	2029-2030	Verbetering van soortendiversiteit of voorbereidende maatregelen voor omvorming.
Zeer lange termijn	5-8 jaar	2030-2033	Maatregelen zonder directe ecologische of visuele noodzaak, bijvoorbeeld overgang uitheems naar inheems sortiment, uitgevoerd op natuurlijke momenten of in beheerplanning ingepast.

Tabel 6: Weergave van de verdeling in prioritering.

Figuur 13: Impressie van de urgentie toekenning nabij het Baanakkerspark.

3.8.1 Maatregelensystematiek

Om de uitvoerbaarheid van het beheer te waarborgen, is gekozen voor een overzichtelijke maatregelensystematiek. Per vak is één of meerdere maatregelen gekoppeld aan een geconstateerd knelpunt of ontwikkelbehoefte. Deze systematiek sluit aan bij de opzet van het inspectiekader en biedt directe input voor de uitvoeringsprogrammering. Een toelichting op de verschillende maatregelen is weergeven in Bijlage 2- Toelichting maatregelen. Elke maatregel is gekoppeld aan een uitvoeringsprioriteit en wordt idealiter gefaseerd opgepakt, met aandacht voor flora- en faunabelangen, het seizoen, en bodemcondities.

- **Structuuringrepen**
  Maatregelen gericht op het verbeteren van de gelaagdheid, het bevorderen van doorgroei of het herstellen van een verstoorde vegetatiestructuur.
  Voorbeelden: Dunnen (jong/stakenfase), aanplant van boomlaag of heesterlaag, opsnoei aan randen of zichtlijnen, afzetten van heesterlaag.
- **Kwaliteitsgerichte omvorming**
  Ingrepen met het doel om het bosplantsoen toekomstbestendiger te maken, passend bij de functie of het streefbeeld.
  Voorbeelden: Omvorming naar hogere biodiversiteit, omvorming i.v.m. veroudering of verval of soortsubstitutie (gericht op inheems sortiment binnen ESA).
- **Ziekte- en risico-afbouw**
  Maatregelen ten behoeve van veiligheid, gezondheid van het groen of om verspreiding van ziektes te voorkomen.
  Voorbeelden: Verwijderen van zieke of stervende essen bij essentaksterfte. Beheer van staand dood hout (afhankelijk van functie en locatie), terugzetten op stam bij zieke soorten buiten valbereik. (Uitzonderingen staan onderstaand omschreven onder Bijzondere maatregel)
- **Functionele afstemming**
  Maatregelen die voortkomen uit de specifieke functie van het vak (bijv. begeleiding, recreatie, natuur), waarmee ook de ruimtelijke inpassing of beleving wordt verbeterd. Maatregelen zijn wisselend afhankelijk van typologie en locatie

Bijzondere maatregel: Essentaksterfte

In 84 bosplantsoenvakken is essentaksterfte (ETS) vastgesteld. De aanpak is afhankelijk van de functie en de mate van aantasting:

- Begeleiding- zwaar aangetaste of onveilige essen worden verwijderd om ruimte te geven aan vitale bomen en de veiligheid te waarborgen;
- Natuur en recreatie- essen binnen valbereik van paden of betredingszones worden verwijderd, terwijl exemplaren buiten valbereik zoveel mogelijk behouden blijven. Licht tot matig aangetaste bomen kunnen doorgaans blijven staan; sterk aangetaste bomen buiten valbereik worden teruggezet op stam en als staand dood hout behouden ten behoeve van biodiversiteit.

Figuur 14: Weergave van de locaties met een beheermaatregel omtrent essentaksterfte in rood aangegeven.

3.8.2 Programmering en uitvoeringsstrategie

Het beheer van bosplantsoenen in Amsterdam Noord wordt gefaseerd uitgevoerd over een periode van acht jaar. Deze gefaseerde aanpak is afgestemd op de aanwezige typologie, functie, ESA-status en de beheerbehoefte zoals vastgesteld in de veldopname.

Beheerlijnen

- Leeftijdsstructuur: focus op dunning jonge of stakenfase;
- Functionele eisen: begeleiding eerder aanpakken;
- Ecologische doelen: soortenrijkdom en gelaagdheid;
- Afwijkende situaties: maatwerk voor hybride streefbeelden;
- Flexibiliteit: De planning wordt jaarlijks herijkt op basis van monitoring, nieuwe inspecties of eventuele beleidswijzigingen (bijv. herijking ESA-grenzen of participatie-uitkomsten).

4 Conclusie en beheer advies

In dit hoofdstuk wordt een samenvattende analyse gegeven van de beheersituatie in het bosplantsoen van Amsterdam Noord. Op basis van de gegevens uit de visuele inspectie en de uitgebreide maatregelentoekenning per vak, zijn trends en aandachtsgebieden geïdentificeerd. Deze zijn vertaald naar een gefaseerd en doelgericht beheeradvies. Dit hoofdstuk vormt daarmee het sluitstuk van de inhoudelijke analyse, met een directe link naar de uitvoeringspraktijk.

Onderstaand volgt een samenvatting van de conclusie voor het beheer van de 865 vakken. Een uitgebreide specificatie met onderbouwing per maatregel categorie op vak niveau is toegevoegd aan dit rapport onder de noemer Bijlage 1- Beheermaatregelen tabel. In de bijlage zijn vijf tabbladen weergeven met diverse data.

1. Maatregelen tabel: Weergave van alle maatregelen met uitvoeringsperiode;
2. Beheer overzicht: Maatregelen in combinatie met specificaties op basis van functie;
3. Data ontwikkeling spreiding: Leeftijdsspreiding analyse met als uitgangspunt dunnen;
4. Typologische streefbeelden: Streefbeelden typologie met hybridisatie;
5. Totaal ruw: Totale data dump met ruwe data.

4.1 Overzicht van maatregeltypes en omvang

Uit de beoordeling van de 865 bosplantsoenvakken blijkt dat er een breed scala aan maatregelen nodig is om te sturen op structuur, soortensamenstelling, leeftijdsopbouw en ecologische kwaliteit. De meest voorkomende maatregeltypes zijn:

- Verrijken soortendiversiteit;
- Soortsubstitutie (ESA-doelstellingen);
- Functiegericht beheer (typologische omvorming op termijn naar streefbeeld);
- Dunning ten behoeve van leeftijdsstructuur (jonge- en stakenfase);
- Omvorming bij ziekte (vooral essentaksterfte).

Maatregel	Aantal vakken	Aantal vakken in ESA	Aantal vakken buiten ESA
Verrijken soortendiversiteit	568 (65% van totaal)	207	361
soortsubstitutie	58 (7% van totaal)	58	0
Functie beheer	144 (17% van totaal)	38	106
Toekomst bomen en leeftijd (dunnen)	369 (43% van totaal)	167	202
Maatregel vanuit ziekte- en aantastingen	84 (10% van totaal)	39	45

Tabel 7: Weergave van de maatregelen en het aantal bosplantsoen vakken waaraan deze zijn toegekend.

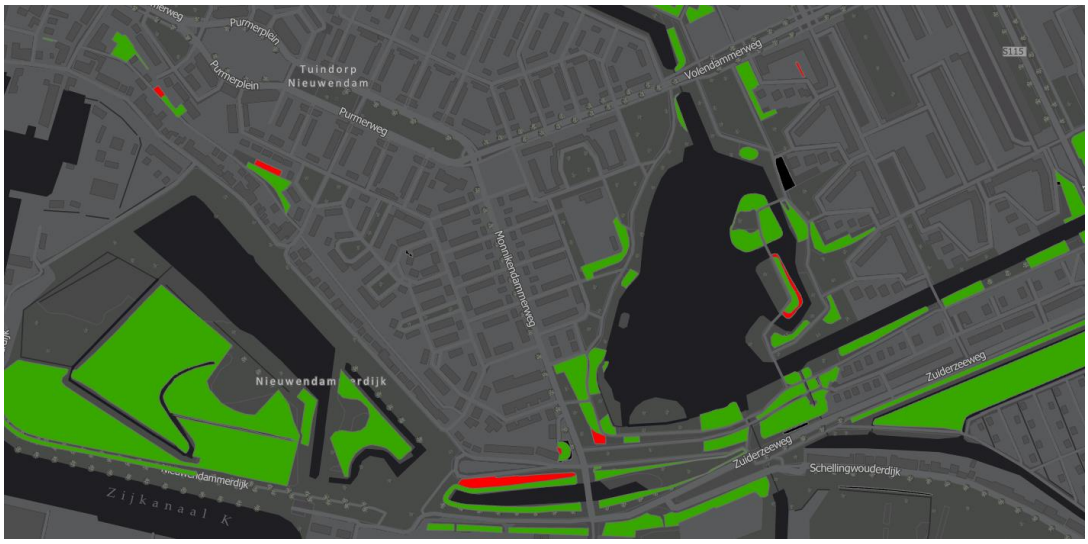
4.1.1 Functiegericht beheer

De functies ‘begeleiding’, ‘recreatie’, ‘natuur’ en ‘anders’ vragen elk om een andere beheerinsteek. Op basis van de inspectie en analyse zijn per functie specifieke beheermaatregelen gekoppeld, waaronder:

- Begeleiding: dunning, opsnoei, visuele veiligheid, accent op typologie ‘bomen alleen’;
- Recreatie: verrijking met heesters, open structuur, combinatie van visuele en ecologische waarde;
- Natuur: behoud gelaagdheid, verrijking, gefaseerde ingrepen;
- Anders: maatwerk op basis van ligging en gebruik.

Functiebeheer	Aantal vakken
Aanplanten bomen opvolgen met cyclisch beheer onderhoud	101
Bomen aanplanten en heesterlaag afzetten t.b.v. boomontwikkeling	43
Cyclies boom- en heester onderdhoud	79
Cyclisch beheer bomen en randensnoei	325
Cyclisch beheer boom- en heester onderhoud	185
Cyclisch beheer randensnoei en boomonderhoud	72
cyclisch boom- en heester onderhoud	60

Tabel 8: Maatregelen t.b.v. functie beheer en het aantal vakken.

Figuur 15: Impressie van vakken met een maatregel op basis van functie (rood) en zonder maatregel m.b.t. functie (groen).

4.1.2 Thema's binnen ESA-gebied

Binnen de ESA vallen 35% van de vakken. Voor deze vakken gelden specifieke randvoorwaarden en ambities. De belangrijkste knelpunten binnen ESA-vakken zijn:

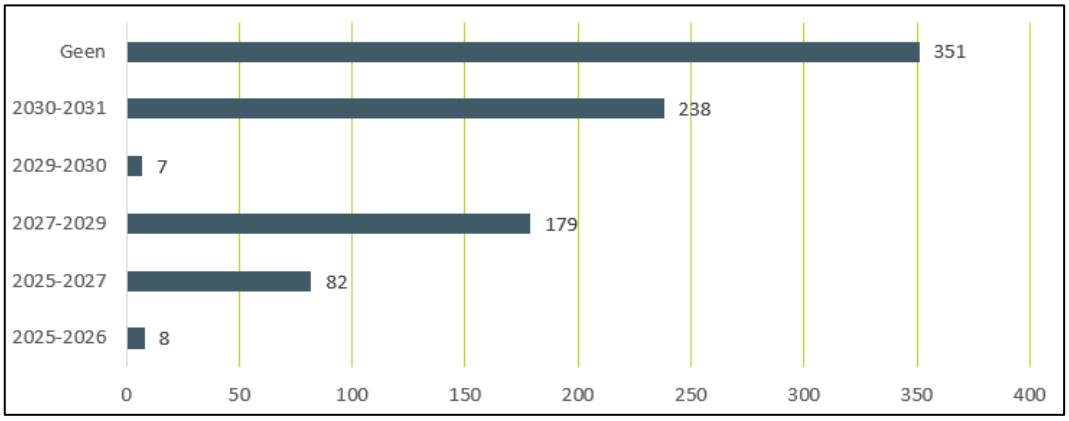
- Niet voldoen aan het uitgangspunt van uitsluitend inheems sortiment;
- Behoefte aan diversificatie van soorten.

Streefwaarden inheems sortiment binnen ESA	Aantal vakken	Aantal m²
N.v.t buiten ESA	566	52.245 m2
N.v.t. buiten ESA echter voldoet aan eisen	248	28.253 m2
Onvoldoende < 20% te veel uitheems	35	97.220 m2
Onvoldoende 20-50 % te veel uitheems	111	180.192 m2
Onvoldoende 50-75% uitheems	9	8.419 m2
Onvoldoende 80-100 % uitheems	49	21.318 m2
Voldoet	95	63.955 m2

Tabel 9: Weergave de status van de huidige samenstelling binnen de ESA vakken m.b.t. uitheems- en inheems sortiment.

4.2 Urgentie verdeling

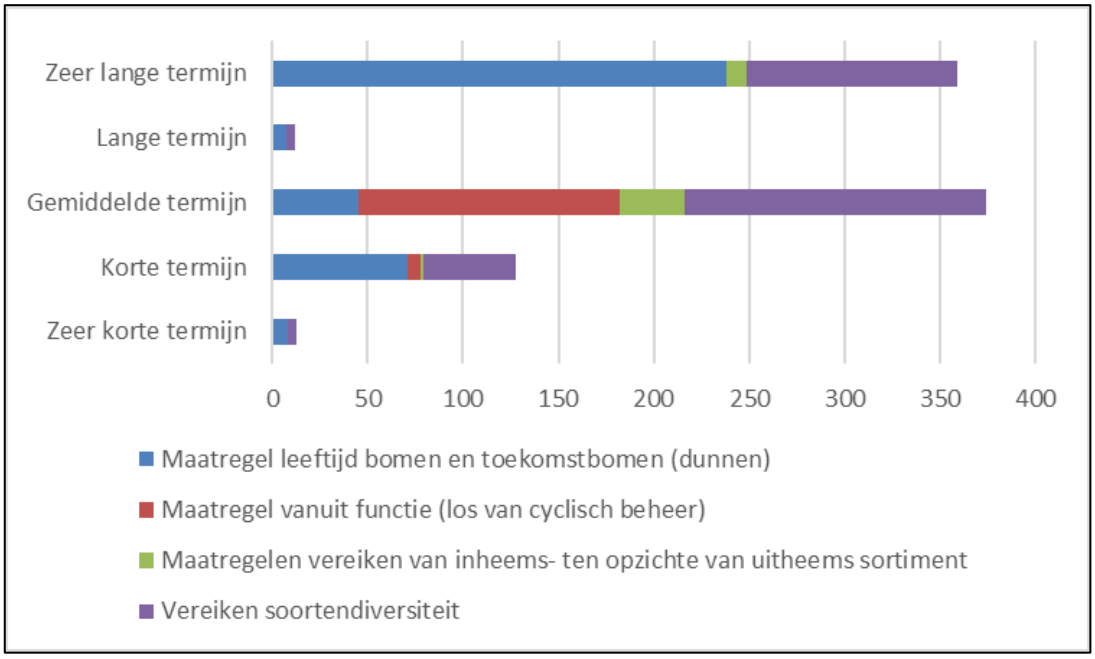
De urgentie van maatregelen is gecategoriseerd op basis van een vijfdelige schaal (van < 1 jaar tot 5–6 jaar). Deze verdeling is gebaseerd op leeftijdsstructuur, functie, ecologische vereisten en veiligheidsrisico's.

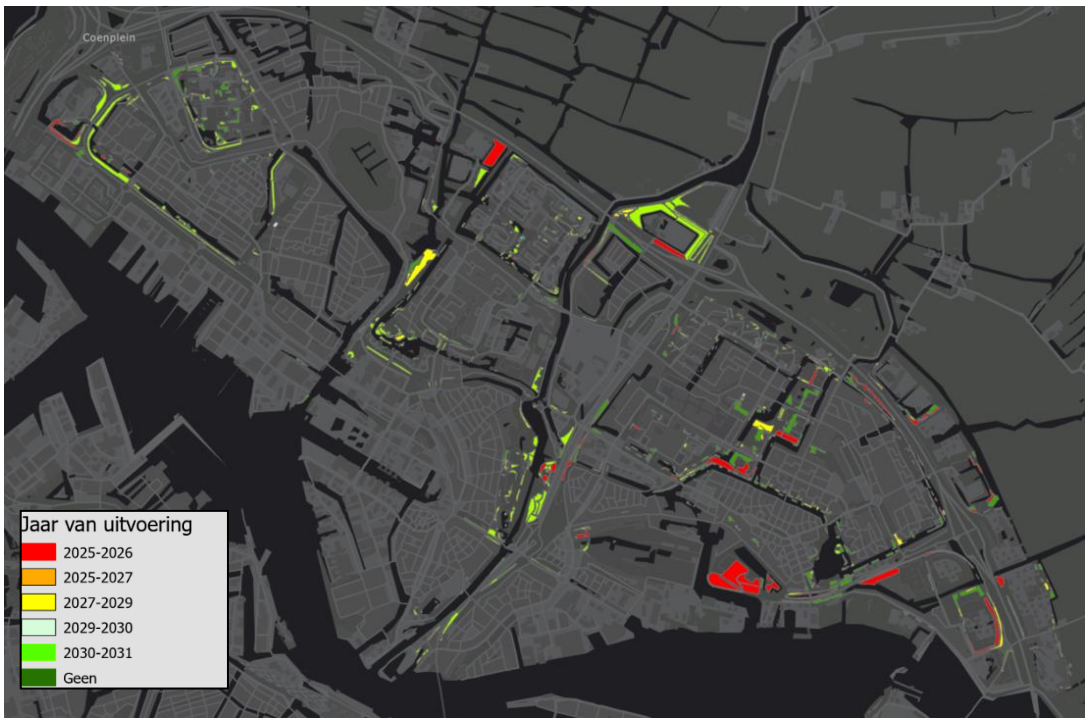
Figuur 17: Weergave van het jaar van uitvoeren per maatregel.

4.3 Samenvatting maatregelen per termijn

Voor de gehele beheerperiode (6 jaar) is een fasering aangehouden waarin maatregelen logisch gespreid zijn over de tijd. Deze planning houdt rekening met urgentie, uitvoeringstijd, seizoen, ecologische verstoring en beheerbaarheid.

Figuur 18: Weergave van de uit te voeren maatregelen per urgentie categorie.

Figuur 1: Het areaal van Amsterdam Noord met kleurcodering op basis van uitvoeringstermijn en jaar van uitvoering.

5 Jaarplan- Uitvoering, monitoring en bijsturing

5.1 Jaarlijkse programmering en prioritering

De uitvoering van het beheer volgt een cyclische aanpak, waarbij jaarlijks een selectie van bosplantsoenvakken wordt gekozen voor onderhoud en herstel. Hiervoor wordt de intern ontwikkelde werkwijze gehanteerd, zoals deze binnen de gemeente Amsterdam is afgestemd voor bosplantsoenbeheer. Deze werkwijze vormt de leidraad voor de uitvoering van dit beheerplan in stadsdeel Noord.

In navolging van deze jaarlijkse cyclus wordt door de gemeente Amsterdam (afdeling Beheer), in overleg met uitvoerende partijen en ecologische specialisten, jaarlijks een concrete werkvoorraad bepaald. Deze werkvoorraad kan, afhankelijk van actuele omstandigheden en prioriteiten, afwijken van de volgorde of planning zoals in dit beheerplan beschreven.

Bij de selectie en prioritering van locaties gelden de volgende uitgangspunten:

- De mate van ecologische of visuele achteruitgang;
- Signalen vanuit bewoners of beheerorganisatie;
- Lopende projecten of stedelijke ontwikkelingen (zoals herinrichting of woningbouw);
- Evenwichtige spreiding in ruimte en tijd binnen stadsdeel Noord.

De jaarlijkse uitvoering van het bosplantsoenbeheer in stadsdeel Noord volgt de intern ontwikkelde en gestandaardiseerde werkwijze van de gemeente Amsterdam. Deze werkwijze beschrijft het volledige proces van locatiekeuze tot evaluatie en vormt de basis voor een transparant, controleerbaar en uniform beheerproces binnen de stad.

Binnen dit proces wordt aandacht besteed aan:

- Locatiekeuze en planvorming, op basis van ecologische en functionele prioriteiten;
- Ecologische beoordelingen en juridische borging, onder andere conform de Wet natuurbescherming en de Amsterdamse Gedragscode Flora en Fauna (2023);
- Communicatie richting bewoners, interne stakeholders en uitvoerende partijen;
- Uitvoering van maatregelen door Stadswerken en/of gecontracteerde aannemers;
- Registratie, controle en evaluatie ter ondersteuning van monitoring en planmatige sturing.

Deze uniforme werkwijze zorgt voor samenhang tussen stadsdelen, duidelijke afstemming met ecologische specialisten en een efficiënte en navolgbare uitvoering. Onderstaande tabel geeft in hoofdlijnen de fasering van het jaarlijkse beheerproces weer.

Fase	Periode
Locatieselectie en voorbereiding	Februari - Maart
Ecologische beoordeling	April - Juni
Communicatie bewoners/uitvoerder	Mei
Uitvoering werkzaamheden	September - Februari
Controle, registratie en evaluatie	Januari - Februari (jaar erop)

Tabel 10: Weergave de fasering vanuit het beheerplan.

5.2 Beheermaatregelen en fasering

Afhankelijk van het eindbeeld (natuur, recreatie of begeleiding) worden per locatie passende maatregelen ingezet, zoals:

- Dunning of uitdunnen van opslag;
- Verrijkingsaanplant (inheems, gebiedseigen);
- Verwijderen van invasieve exoten;
- Optimalisatie van bosranden;
- Ecologisch maaibeheer.

De maatregelen worden uitgevoerd buiten het broedseizoen en in overeenstemming met de ecologische waarden ter plaatse.

5.3 Monitoring en evaluatie

Het functioneren van de bosplantsoenen wordt bewaakt via twee vormen van monitoring:

Ecologische monitoring
Uitgevoerd door V&OR, met focus op kerngebieden en ecologische verbindingszones. Hierbij wordt gemonitord op soortenrijkdom, structuurkwaliteit en onderhoudstoestand, zodat de ecologische doelstellingen en de bijdrage aan het stedelijk netwerk kunnen worden beoordeeld.

Operationele monitoring
Uitgevoerd door Stadswerken tijdens de schouw en maatregeltoets, zoals beschreven in de jaarlijkse werkwijze. Hierbij worden visueel de volgende aspecten beoordeeld en geregistreerd:

- Vitaliteit en ontwikkelruimte van houtige soorten[5];
- Gelaagdheid en opbouw van het bosplantsoen;
- Ongewenste vergrassing of verruiging;
- Aanwezigheid van exoten of verstoringen;
- Aansluiting bij de gewenste eindbeelden.

Monitoring vindt minimaal eens per drie jaar plaats, tenzij een snellere ontwikkelcyclus of een specifiek probleem aanleiding geeft tot een korter interval. De resultaten worden besproken in het jaarlijkse beheeroverleg en gebruikt voor bijsturing van beheer en planning.

[5] Het uitvoeren van basisinspecties van bosplantsoenvakken kan in de praktijk worden gedaan zonder specifieke BVC-opleiding. Wanneer echter ook de individuele bomen binnen deze vakken op veiligheid (VTA) worden geïnspecteerd, is het noodzakelijk dat dit gebeurt door medewerkers met een BVC-opleiding. De systematiek en beoordelingswijze van BVC ondersteunen bovendien de kwalitatieve beoordeling van bosplantsoenvakken en dragen bij aan een betrouwbare en structurele monitoring van zowel ecologische als veiligheidsaspecten.

5.4 Bijsturing en actualisatie

Op basis van de jaarlijkse evaluatie kunnen prioriteiten worden bijgesteld en maatregelen worden aangepast. Dit gebeurt op basis van:

- Bevindingen uit de monitoring;
- Gewijzigde beleidskaders (bijv. actualisatie Puccinimethode of Groenvisie);
- Nieuwe inzichten in ecologisch beheer;
- Signalen vanuit bewoners of uitvoerende partijen.

Het beheerplan wordt elke zes jaar geactualiseerd, tenzij ontwikkelingen aanleiding geven tot een eerdere herziening.

5.5 Communicatie en participatie

Voorafgaand aan grotere ingrepen in het bosplantsoen wordt, waar relevant, een participatietraject opgestart of communicatie richting de omgeving verzorgd. Dit gebeurt in samenwerking met de communicatieafdeling van de gemeente en waar mogelijk in afstemming met buurtinitiatieven of bestaande groene netwerken. Kleinere, regulier terugkerende werkzaamheden worden via de reguliere kanalen aangekondigd.

Projectgegevens

Werkadres

Locatie:	Amsterdam Noord
Plaats:	Amsterdam

Bedrijfsgegevens

Naam:	Copijn Boomspecialisten B.V.
Onderzoek en advies:	5.1, 2, e 5.1, 2, e
Interne controle door:	5.1, 2, e 5.1, 2, e
Adres:	Gageldijk 4f
Postcode en plaats:	3566 ME Utrecht
Telefoon:	030,2644333
E,mail:	5.1, 2, e@copijn.nl
Internet:	www.copijn.nl

Datum:	18-9-2025
Projectnummer:	B25-1359

Paraaf projectleider:

Copijn Boomspecialisten B.V.

Specialist in boomtechnisch onderzoek!

© 2025 Copijn Boomspecialisten B.V. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Copijn Boomspecialisten B.V. Copijn Boomspecialisten B.V. is niet aansprakelijk voor eventuele schade ontstaan bij gebruik van gegevens uit dit rapport.

Bijlage 1: Beheer maatregelentabel

Bijlage 2: Toelichting maatregelen

Bijlage 3: Datalog bosplantsoentypologie

Bijlage 4: Themakaart maatregelen

Bijlage 5: Themakaart urgentie